



Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra regionálního managementu a práva

Bakalářská práce

Veřejnoprávní a soukromoprávní aspekty v podnikání

Vypracoval: Štefan Šimončík

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., MPA

České Budějovice 2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Štefan ŠIMONČÍK
Osobní číslo: E19440
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Řízení a ekonomika podniku
Téma práce: Veřejnoprávní a soukromoprávní aspekty v podnikání
Zadávající katedra: Katedra regionálního managementu a práva

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Cílem práce by měl být přehledný sumář povinností podnikatele, ať již soukromoprávního charakteru (založení a vznik společnosti, resp. zahájení podnikání, vztahy k zaměstnancům, sídlo, materiální zabezpečení atd.), tak především veřejnoprávního charakteru (povinnosti vůči úřadům, popř. rejstříkovému soudu, Úřadu práce, finančním orgánům, zdravotním pojišťovnám apod.), s nimiž se v průběhu svého podnikání může potkat, a navazující zhodnocení administrativní zátěže a souvisejících ekonomických dopadů na jeho podnikání z hlediska efektivity času, nákladů apod. Výsledkem by pak měl být mj. určitý „manuál“ či sada doporučení pro podnikatele, jež by mu usnadnily vlastní podnikání, popř. též případný návrh legislativních úprav či doporučení pro zjednodušení zejména byrokratické zátěže a případně identifikovaných překážek podnikání.

Metodický postup:

1. Studium literatury, judikatury a právních předpisů.
2. Analýza veřejnoprávních a soukromoprávních povinností podnikatele
3. Komparace a zhodnocení zákonných požadavků na podnikatele (administrativní zátěž) zejména v intencích ekonomie jeho podnikání (náklady, ekonomie času apod.) a doporučení případných legislativních změn

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Cíl práce, metodika, hypotézy
3. Nominace a popis soukromoprávních a veřejnoprávních povinností podnikatele
4. Zhodnocení (analýza) povinností z hlediska ekonomické a administrativní náročnosti
5. Praktická část – sestavení doporučení pro podnikatele a návrh legislativních úprav
6. Závěr
7. Seznam použitých zdrojů.
8. Seznam příloh.

Rozsah pracovní zprávy: 40 – 50 stran
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

- Uhlířová, M. a kol. (2015). Základy práva. Č. Budějovice: JU, EF.
Bělina, M., & Drápal, L. a kol. (2019). Zákoník práce (3rd ed.). Praha: C. H. Beck.
Gerloch, A. (2017). Teorie práva (7th ed.). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
Hendrych, D. a kol. (2016). Správní právo. Obecná část (9th ed.). Praha: C. H. Beck.
Hendrych, D. (2014). Správní věda: teorie veřejné správy (4th ed.). Praha: Wolters Kluwer.
Janků, M. a kol. (2016). Základy práva pro posluchače právnických fakult.
Rozehnal, A. a kolektiv (2014). Obchodní právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
Sládeček, V., Pouperová, O. a kol. (2014). Správní právo – zvláštní část – 2. vydání. Praha: Leges.
Sládeček, V. a Tomozzková, V. (2010). Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy. Praha: Wolters Kluwer.
Štenglová, I., Dědič, J., Tomsa, M. a kol. (2019). Základy obchodního práva. Praha: Leges.
Varvařovský, P. (2015). Základy práva. O právu, státě a moci. Praha: Wolters Kluwer.

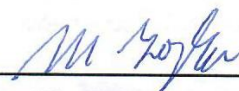
Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky
Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., MPA
Katedra regionálního managementu a práva

Datum zadání bakalářské práce: 3. března 2021
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2022


doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 10
370 05 České Budějovice


doc. PhDr. Miloslav Lapka, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. 4. 2022

.....

Štefan Šimončík

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu této bakalářské práce JUDr. Ing. Zděnku Strnadovi, Ph.D., MPA za jeho cenné rady a odborné vedení při zpracovávání této práce. Také bych rád poděkoval Ing. Daně Feferlové z Jihočeské hospodářské komory za ochotu a spolupráci při získu informací pro praktickou část práce.

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl a metodika práce	10
2.1	Cíl	10
2.2	Metodika	10
3	Stručný historický exkurz	11
3.1	Současná úprava	12
3.1.1	Veřejné právo	12
3.1.2	Soukromé právo	12
4	Veřejnoprávní aspekty podnikání	13
4.1	Finanční úřad	13
4.1.1	Daňové identifikační číslo	13
4.1.2	Daň z příjmů	14
4.1.3	Audit	15
4.1.4	Zveřejňování účetní závěrky a výroční zprávy	16
4.1.5	Paušální daň	16
4.1.6	Silniční daň	17
4.1.7	Daň z přidané hodnoty	19
4.2	Úřad práce	20
4.2.1	Volná pracovní místa	21
4.2.2	Zaměstnávání osob se zdravotním postižením	21
4.2.3	Hromadné propouštění	22
4.2.4	Zaměstnávání občanů EU a cizinců z třetích zemí	23
4.3	Česká správa sociálního zabezpečení	24
4.3.1	Sociální pojištění	24
4.3.2	Zdravotní pojištění	25
4.4	Živnostenský úřad	27
4.4.1	Registr živnostenského podnikání	27
4.4.2	Založení živnosti	27
4.4.3	Jednotný registrační formulář	27
4.5	Ochrana osobních údajů (GDPR)	28
5	Soukromoprávní aspekty v podnikání	31
5.1	Podnikatelský plán	31
5.2	Volba formy podnikání	31
5.3	Živnostenské podnikání	32
5.3.1	Živnost ohlašovací	32

5.3.2	Koncesovaná živnost	33
5.3.3	Neživnostenské podnikání	33
5.4	Pracovní poměr	33
5.4.1	Vznik pracovního poměru	34
5.4.2	Ukončení pracovního poměru.....	34
5.5	Bezpečnost a ochrana při práci a požární ochrana	35
5.6	Datová schránka.....	36
6	Praktická část	38
6.1	Postup založení podnikání	38
6.1.1	Soukromoprávní povinnosti.....	39
6.1.2	Jednotný registrační formulář (JRF)	39
6.1.3	Ostatní veřejnoprávní povinnosti.....	40
6.1.4	Názor na stav legislativní zátěže podnikatelů	40
6.2	Digitalizace ve veřejném sektoru ve vztahu k podnikání	40
6.2.1	Definice pojmu digitalizace	41
6.2.2	Stav digitalizace v českém podnikatelském prostoru	41
6.2.3	Právní elektronický systém (PES)	42
6.2.4	Výhled na budoucí projekty	45
6.3	Mezinárodní srovnání	45
6.3.1	Porovnání podnikatelské prostředí v Evropě	45
6.3.2	Doporučené oblasti reforem.....	47
6.3.3	Index byrokracie.....	48
7	Závěr.....	50
8	Summary and keywords.....	53
9	Seznam použité literatury	54
9.1	Odborná literatura	54
9.2	Elektronické zdroje.....	54
9.3	Právní předpisy.....	55
10	Přílohy	56

Seznam zkratek

BOZP – bezpečnost a ochrana zdraví při práci

DIČ – daňové identifikační číslo

DPH – daň z přidané hodnoty

EU – Evropská unie

GDPR – obecné nařízení o ochraně osobních údajů

HK – Hospodářská komora ČR

IČO – identifikační číslo organizace

JHK – Jihočeská hospodářská komora

JRF – jednotný registrační formulář

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PES – Právní elektronický systém

Ř. z. – říšský zákon

Tzv. – takzvané

VZ – veřejná zakázka

1 Úvod

Každý podnikatel se v průběhu svého podnikání musí potýkat s řadou překážek a každodenních problémů a plnit přitom řadu povinností, zejména veřejnoprávních, což pro něho do určité míry představuje nežádoucí byrokratickou zátěž. Toto téma jsem si vybral z důvodu, že ačkoliv obor ekonomie a podnikání studuji již několik let, v otázkách veřejnoprávních povinností jsem si stále nebyl úplně jistý, jak postupovat ve standardních činnostech podnikání.

V samotné práci jsou postupně rozebrány jednotlivé orgány veřejné moci, ke kterým se vztahují podnikatelské povinnosti. Práce začíná rozбором činností ve vztahu k finančnímu úřadu, kde jsou největší probíranou otázkou daně, registrace k jejich placení, postup jejich výpočtu či lhůty k placení jak ze strany podnikatele, tak případné úhrady ze strany tohoto orgánu. Dalším orgánem je úřad práce. Zde se řeší především povinnosti spojené s vytvářením či zánikem pracovních míst. Také je zde letmý vhled do povinností při zaměstnávání občanů EU a třetích zemí. Třetím v pořadí je orgán sociálního zabezpečení a s ním také provázené zdravotní pojištění. Zde jsou probírány postupy při výpočtech těchto odvodů jak v případě samotného podnikatele, tak v případě zaměstnanců. Poslední orgán představuje živnostenský úřad, v jehož rámci je rozebíráno založení společnosti a také případná rejstříková povinnost podnikatele. Samostatná kapitola se pak věnuje jednotnému registračnímu formuláři. Jako poslední část mezi veřejnoprávními aspekty jsou shrnuty povinnosti týkající se ochrany osobních údajů a jejich vymezení.

V praktické části jsou pak nejdůležitější povinnosti shrnuty do krátkého sumáře. Následně je v souladu s cíli práce podstatná část věnována rozboru podnikatelského prostředí se zaměřením na digitalizaci. Toto téma bylo pro oblast České republiky rozpracováno ve spolupráci s JHK, aby bylo dosaženo určité vypovídací hodnoty. V druhé části je rozpracován průzkum Doing Business in Europe 2018, který srovnává podnikatelské prostředí pěti evropských zemí. Celá práce je uzavřena poukázáním na byrokratickou zátěž dle průzkumu Institute of Economic and Social Studies (INESS).

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl

Práce si dává za cíl přiblížit a shrnout nejzákladnější povinnosti, které souvisejí s podnikatelskou činností, se zaměřením na založení živnostenskou i neživnostenskou formou. Pro dodržení rozsahu práce jsou vynechány otázky týkající se právnických osob, jelikož by toto téma mohlo představovat samostatnou kvalifikační práci. Následně práce rozebere zjednodušení těchto procesů se zaměřením na jejich současný stav se silným důrazem na digitalizaci.

2.2 Metodika

V první části metodický postup představuje studium literatury a právních předpisů obsahující veřejnoprávní a soukromoprávní povinnosti podnikatele. Na základě analýzy zjištěných informací jsou následně tyto skutečnosti rozebrány a rozděleny na kapitoly dle jednotlivých orgánů veřejné moci vystupujících v životním cyklu podnikání.

V praktické části práce jsou nejprve shrnuta zjištění z teoretické části. Následně je analytickou formou zpracován a vyhodnocen strukturovaný rozhovor, poskytnutý pomocí písemné komunikace, od JHK. Tyto informace jsou doplněny o poznatky ze studia dostupných zdrojů týkajících se problematiky modernizace veřejné správy v oblasti podnikání. Třetí část se primárně opírá o průzkum Doing Business in Europe 2018, ze kterého jsou vyvozeny závěry a doporučení, v jakých oblastech legislativy by v České republice mohlo dojít ke změnám ve prospěch efektivnějšího poskytování veřejných služeb.

3 Stručný historický exkurz

Položení základů drobného podnikání můžeme přisuzovat řemeslníkům v období 13. až 15. století, kdy se jednotlivci se stejným zaměřením v oboru sdružovali do takzvaných cechů. Z povahy technických možností tehdejší doby se jednalo především o práce řemeslného zaměření, jako např. kovářství, krejčovství, pekařství apod. Výhody, které cechovní společenství přinášelo na straně výrobců, jsou zcela jistě pevnější postavení na trhu a jednodušší přístup k zákazníkům. Na straně druhé měl odběratel vyšší jistotu kvality poptávaného zboží. Tato forma podnikání přetrvávala dlouhá léta až do 18. století, kdy příležitosti, které s sebou přinesla velká průmyslová revoluce, daly lidem do rukou větší svobodu a přístupnost v možnostech vlastního podnikání. Cechy se tak staly spíše výjimečnou formou živnosti.

V roce 1859 byl vydán císařský pakt, který s působností od 1. 5. 1860 v podstatě rušil omezení podnikání a legalizoval hospodářskou politiku (zákon č. 227/1859 ř. z.). Velká většina podnikatelských činností byla prohlášena za svobodnou a tím se umožnil i volný pohyb zboží v ekonomice. Za zmínku stojí, že tento řád nijak nereguloval vztahy zaměstnavatele a zaměstnance. Tyto aspekty vnímal jako soukromoprávní záležitosti. V následujících letech byl zákon několikrát novelizován. Úpravy se týkaly upřesnění specializací a požadavky určitých zkušeností u různých druhů podnikání. Dále pak vznikla obchodní a živnostenská komora, která zastupovala zájmy podnikatelů.

Největší újmu agenda podnikání zaznamenala v roce 1945, respektive po 1948, kdy s nástupem komunistického režimu veškeré podnikání, zjednodušeně řečeno, postupně přecházelo pomocí takzvaného „znárodnování“ do rukou státu. Tím nastalo dlouhé období úplného útlu podniku v českých zemích, které trvalo až do konce 80. let 20. století, kdy občanský a společenský tlak na systém vedl k vystřídání komunismu za demokracii. Tím se vrátilo i právo na podnikání pro každého občana dle podmínek uvedených v zákoně. V tomto období se odkazuje především na zákon č. 109/1964 Sb., o soukromém podnikání občanů, kde bylo podnikání definováno jako „trvalé provozování výroby, obchodu nebo poskytování služeb a prací anebo jiných činností za účelem získávání trvalého zdroje peněžních příjmů“ (§ 2 zákona č. 109/1964 Sb.). Později byl tento zákon nahrazen zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

Poslední velkou změnou prošlo podnikání v roce 2012, respektive 2014, kdy vešel v platnost tzv. nový občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.). Ten nahradil svou starší, po mnoho let novelizovanou verzi, a to zákon č. 40/1964 Sb. a také částečně obchodní zákoník (č.

513/1991 Sb.). Společně s novým občanským zákoníkem vešel v platnost také zákon o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb.). Tato změna s sebou přinesla změny napříč celým právním řádem České republiky (Bezouška & Piechowiczová, 2013).

3.1 Současná úprava

3.1.1 Veřejné právo

Veřejným právem rozumíme především oblast vystupování orgánů veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám v nerovném postavení. Typické jsou zde tedy příkazy a zákazy.

Mezi odvětví veřejného práva patří:

- ústavní (státní) právo,
- trestní právo,
- správní právo (obecné),
- finanční právo,
- živnostenské právo.

Veřejnoprávní oblast právního řádu tvoří množství zákonů i podzákonných právních předpisů (Janků, 2013).

3.1.2 Soukromé právo

Za oblast soukromého práva pak považujeme takovou situaci, ve které si jsou obě vystupující strany rovny. Žádný ze subjektů tak není zvýhodněn svým postavením a obě strany mají stejný podíl na vytváření smluvních podmínek.

Odvětví z této skupiny jsou například:

- občanské právo,
- obchodní právo,
- rodinné právo,
- pracovní právo,
- mezinárodní právo soukromé.

4 Veřejnoprávní aspekty podnikání

Jak již bylo naznačeno, veřejnou sférou označujeme takový právní vztah, kde je jedna strana nadřazena té druhé. V této oblasti vkládáme pojmu dvojí význam:

1. materiální – jedná se o určitý druh činnosti. Tomu můžeme rozumět jako správa činností státních nebo přidružených orgánů veřejné moci nebo subjektů, kterým byla tato pravomoc uložena. Rozhodujícím je tedy druh činnosti (spravování a jeho různé formy). Nejedná se tedy o konkrétní absolutně určený subjekt, ale spíše soubor postupů,
2. formální – jedná se o povahu organizace a o úkoly, jež má v rámci své podstaty absolutně vymezeny. Mluvíme tedy především o takových činnostech, které jsou přímo přisuzovány konkrétnímu subjektu v rámci jeho správy (Hendrych, 2014).

Ve vztahu k podnikání se tyto povinnosti prolínají každodenním fungováním jakékoliv výdělečné činnosti. Pro podnikatele představuje tento druh interakce administrativní zátěž, bez které by však jeho fungování nebylo legislativně umožněno. Následující kapitoly se proto zaměřují na ty veřejné orgány, které lze považovat za nejpodstatnější. Popsány budou základní povinnosti, které pro podnikatele v životním cyklu jeho činnosti vznikají.

4.1 Finanční úřad

4.1.1 Daňové identifikační číslo

Daňové identifikační číslo je jedinečným určovacím symbolem daňového subjektu při styku se správcem daně. Skládá se z kódu země a z číselné části, která ve většině případů u fyzické osoby představuje její rodné číslo. Platnost daňového identifikačního čísla je v rámci celého prostoru EU. Jeho platnost lze ověřit ve veřejných registrech českých i evropských.

DIČ je vydáváno finančním úřadem po vyplnění formuláře. Potvrzení má formu osvědčení.

Pro fyzickou osobu tedy daňové identifikační číslo představuje formu identifikace pro komunikaci s finančním úřadem. V jiných případech tento symbol není nutné sdělovat kterémukoliv subjektu v rámci obchodního styku.

Výjimku s uváděním představuje osoba platící daň z přidané hodnoty. V tomto případě je nutné uvádět DIČ na všech vystavených dokladech.

4.1.2 Daň z příjmů

Daň z příjmů a s ní spojené daňové přiznání patří mezi základní povinnosti, kterým se nevyhne žádná podnikající osoba. Registrovat se k ní musí u příslušného správce daně. V případě fyzické osoby do patnácti dnů ode dne kdy:

- a) započal vykonávat činnost, která je zdrojem příjmů ze samostatné činnosti nebo
- b) přijal příjem ze samostatné činnosti (§ 39 zákona č. 586/1992 Sb.).

Zákon vymezuje i případy, kdy se podnikatel k dani registrovat nemusí. Jedná se o situace, kdy pouze inkasuje takové příjmy,

- a) které nejsou předmětem daně,
- b) které jsou osvobozené od daně nebo
- c) z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně. (§ 39 zákona č. 586/1992 Sb.).

Daň se vypočítává ze základu daně za zdaňovací období. U daně z příjmů fyzických osob je zdaňovacím obdobím vždy kalendářní rok. Základ daně představuje součet všech dílčích základů daně. V České republice činí sazba této daně 15 % pro daň z příjmu fyzických osob. Od roku 2021 se v české legislativě objevuje po novelizaci zákona č. 586/1992 Sb. pojem „progresivní daň“, která nahrazuje dosavadní solidární zvýšení daně pro fyzické osoby. Tato daň činí 23 % z částky převyšující 48násobek průměrné mzdy. To v praxi znamená, že pokud si fyzická osoba za rok vydělá více než je zmiňovaný 48násobek průměrné mzdy, částku do tohoto limitu zdaní 15 %, cokoliv nad danou hranici však musí zdanit sazbou 23 %. Je důležité zmínit, že progresivní daň se vypočítává pouze u příjmů ze závislé a samostatné činnosti. Na ostatní dílčí základy daně se tato daň nevztahuje. Z důvodu dvou druhů osob, a to fyzické a právnické, se odlišují i dva druhy daňových přiznání. Oba formuláře je možné stáhnout nebo přímo vyplnit na stránkách Ministerstva financí České republiky (§ 16 a 21 zákona č. 586/1992 Sb.). (mfcr.cz, 2022)

Daňové přiznání je potřeba podat na příslušném finančním úřadu nejpozději 3 měsíce po konci zdaňovacího období. Při využití služeb daňového poradce se tato lhůta prodlužuje o další 3 měsíce. Novinkou pro daňové přiznání od roku 2021 je prodloužení základní tříměsíční lhůty o jeden měsíc v případě, kdy je daňové přiznání podáno elektronickou formou. Tuto možnost mají však pouze podnikatelé bez daňového poradce a podnikatelé, kteří nejsou povinně auditováni.

Zmiňovaný formulář je dostupný na webovém portálu „Moje daně“ (<https://adisspr.mfcr.cz/pmd/home>) ministerstva financí. Elektronická forma nabízí možnost interaktivního vyplnění přiznání daně z příjmů. Jedná se o usnadnění, které podnikatelům výrazně pomáhá eliminovat chyby, jako je záměna řádků, které by mohly při vyplňování ve fyzické podobě snadno vzniknout. Díky této pasivní kontrole může samotný formulář upozornit na nesrovnalosti. Další užitečnou pomůckou, kterou povoluje elektronická forma, jsou vysvětlivky. Každý řádek má prostor pro panel s vysvětlením, co přesně má být jeho obsahem a pomáhá tak předcházet dalšímu původu nesrovnalostí. Takto vyplněný formulář lze vytisknout a odevzdat příslušnému finančnímu úřadu, ovšem samotný portál také nabízí možnost odevzdání přiznání i elektronickou formou. S tímto postupem je spojena i řádná identifikace subjektu, který daňové přiznání odevzdává.

Případný nedoplatek je potřeba zaplatit do stejného data, které je určeno pro odevzdání daňového přiznání. V případě přeplatku má finanční úřad na jeho vrácení lhůtu 30 dnů. Jestliže je daňové přiznání k dani z příjmu podáno do řádného termínu, tak jsou lhůty pro vrácení přeplatku:

- 30. dubna u písemné formy daňového přiznání,
- 30. června u elektronické formy daňového přiznání,
- 30. července při využití služeb daňového poradce.

Důležité je dodat, že povinnost podat daňové přiznání mají i podnikatelé, kteří za zdaňovací období nemají žádný zisk, či vykáží dokonce ztrátu.

4.1.3 Audit

Audit představuje názor a posouzení věrohodnosti účetní závěrky, zveřejněné účetní jednotkou, kvalifikovaným nezávislým specialistou. Přezkoumává se, zda je výkaz věrným a poctivým odrazem finanční situace v podniku. K dalším činnostem auditora patří přezkoumání hospodaření podle právních předpisů, ověřování záznamů v účetní evidenci a ověřování jiných informací o ekonomickém stavu. Auditor také může poskytovat daňové poradenství (Rožehnal et al., 2014).

Fyzické osoby se povinnost auditu týká v případě, kdy ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka ověřuje, překročila nebo dosáhla alespoň dvou ze tří podmínek podle §20 zákona č.563/1991. Ty jsou k roku 2021:

- aktiva celkem – netto 40 000 000 Kč,

- roční úhrn čistého obratu 80 000 000 Kč,
- průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období 50.

4.1.4 Zveřejňování účetní závěrky a výroční zprávy

Výroční zpráva je uceleným dokumentem, který má komplexně informovat o vývoji výkonnosti účetní jednotky a její hospodářské pozice.

Tato zpráva obsahuje:

1. účetní závěrku ověřenou auditorem,
2. zprávu o auditu,
3. finanční a nefinanční informace dle §21 odst. 2 zákona o účetnictví.

Výroční zpráva by podle zákona o účetnictví měla být zveřejněna do 30 dnů od jejího schválení statutárním orgánem a ověření auditorem. Nejpozději však do konce bezprostředně následujícího účetního období, bez ohledu na to, zda byla výroční zpráva uvedeným způsobem schválena. V případě, že by schválena nebyla, uvede tuto informaci účetní jednotka při jejím zveřejnění (Rozehnal et al., 2014).

4.1.5 Paušální daň

Paušální daň je režim, do kterého může vstoupit pouze osoba samostatně výdělečně činná. V tomto režimu placení daní odvádí podnikatel jednu částku měsíčně, která představuje úhrn zdravotního pojištění, sociálního pojištění a zálohy na daň z příjmů.

Poplatníkem v paušálním režimu je od prvního dne rozhodného zdaňovacího období poplatník daně z příjmů fyzických osob, který

- 1) k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období
 - a) je osobou samostatně výdělečně činnou podle zákona upravujícího důchodové pojištění, na kterou se vztahují právní předpisy upravující důchodové pojištění,
 - b) je osobou samostatně výdělečně činnou podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění, na kterou se vztahují právní předpisy upravující veřejné zdravotní pojištění a která není vyňata z povinnosti platit pojistné na veřejné zdravotní pojištění z důvodu dlouhodobého pobytu v cizině,
 - c) není plátcem daně z přidané hodnoty a nemá registrační povinnost k dani z přidané hodnoty, s výjimkou registrační povinnosti identifikované osoby,
 - d) není společníkem veřejné obchodní společnosti ani komplementářem komanditní společnosti a
 - e) není dlužníkem, vůči němuž bylo zahájeno insolvenční řízení,

- 2) ve zdaňovacím období bezprostředně předcházejícím rozhodnému zdaňovacímu období neměl příjmy ze samostatné činnosti převyšující 1 000 000 Kč, pokud se nejedná
 - a) o příjmy od daně osvobozené,
 - b) o příjmy, které nejsou předmětem daně,
 - c) o příjmy, ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně,
- 3) k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období nevykonává činnost, ze které plynou příjmy ze závislé činnosti, s výjimkou příjmů, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně, a podá správci daně oznámení o vstupu do paušálního režimu a nejpozději v poslední den lhůty pro podání oznámení o vstupu do paušálního režimu učinil oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti podle zákona upravujícího organizaci a provádění sociálního zabezpečení a oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění; tato lhůta je zachována, je-li nejpozději v poslední den této lhůty učiněno podání obsahující údaje požadované v příslušném oznámení správci daně společně s oznámením o vstupu do paušálního režimu nebo živnostenskému úřadu společně s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesi. (§ 2a zákona č. 540/2020 Sb.)

Zálohy se vypočítávají na základě minimálních záloh zdravotního a sociálního pojištění pro daný rok. Jejich součet se dále zvýší o symbolickou zálohu na daň z příjmu, která pro rok 2022 činí 100 Kč. Zálohy je nutné zaplatit do 20. dne v měsíci po měsíci, ke kterému se záloha vztahuje.

Daňovým obdobím je jeden kalendářní rok a jeho uplynutím zároveň končí působení poplatníka v paušálním režimu.

OSVČ v tomto režimu nemusí podávat přiznání z příjmů, tím pádem nemůže uplatňovat žádné slevy na dani. Nevzniká tak nedoplatek ani přeplatek daně.

4.1.6 Silniční daň

Silniční daň se vztahuje na jakékoliv vozidlo, které je využíváno pro účely podnikání. K dani je potřeba se přihlásit osobně, poštou nebo pomocí datové schránky. Na příslušném finančním úřadu je potřeba se přihlásit počínaje kalendářním měsícem, v němž byly splněny rozhodné skutečnosti tuto povinnost zakládající. Daň se odvádí i za soukromý automobil, ale pouze za období, ve kterém bylo vozidlo využíváno pro podnikatelské účely.

U vozidel zahrnutých v majetku podnikání se sazba daně vypočítá podle tabulky uvedené v zákoně na základě objemu motoru.

Tabulka č. 1 Sazba silniční daně

do 800 cm ³	1200 Kč
nad 800 cm ³ do 1250 cm ³	1800 Kč
nad 1250 cm ³ do 1500 cm ³	2400 Kč
nad 1500 cm ³ do 2000 cm ³	3000 Kč
nad 2000 cm ³ do 3000 cm ³	3600 Kč
nad 3000 cm ³	4200 Kč.

Zdroj: § 6 odst. 1 zákona č. 16/1993 Sb., zpracování vlastní

Sazba daně se poté liší, zda vozidlo překročí hmotnostní limit, a rozděluje se do čtyř kategorií podle počtu náprav.

U soukromého automobilu lze zaplatit 25 Kč za každý den použití osobního automobilu nebo jeho přípojného vozidla, je-li to pro poplatníka výhodnější. Tato varianta platí i v případě, kdy pro pracovní cestu využije svůj soukromý automobil zaměstnanec společnosti. (§ 6 odst. 4 zákona č. 16/1993 Sb.)

Silniční daň také ovlivňuje stáří vozidla a s ním spojená ekologická zátěž. Záleží tedy na místě a datu první registrace automobilu. Sazba daně se u vozidel snižuje o 48 % po dobu následujících 36 kalendářních měsíců od data jejich první registrace a o 40 % po dobu následujících dalších 36 kalendářních měsíců a o 25 % po dobu následujících dalších 36 kalendářních měsíců. Nárok na příslušné snížení sazby daně vzniká počínaje kalendářním měsícem první registrace vozidla a končí u téhož vozidla po 108 kalendářních měsících. U vozidel registrovaných poprvé v České republice nebo v zahraničí do 31. prosince 1989 se sazba daně zvyšuje o 25 %. (§ 6 odst. 6 a 8 zákona č. 16/1993 Sb.)

Naopak vozidla osvobozená od daně jsou vozidla pro dopravu osob nebo vozidla pro dopravu nákladů s největší povolenou hmotností méně než 12 tun, která

- mají elektrický pohon,
- mají hybridní pohon kombinující spalovací motor a elektromotor,
- používají jako palivo zkapalněný ropný plyn nebo stlačený zemní plyn, nebo
- jsou vybavena motorem určeným jeho výrobcem ke spalování automobilového benzínu a ethanolu 85. (§ 3 odst. f zákona č. 16/1993 Sb.)

U silniční daně stanovuje zákon povinnost odvádět zálohy na této dani, a to čtyřikrát ročně. Zákon přesně stanovuje data, která se k jednotlivým splatnostem záloh vztahují, a to konkrétně 15. duben, 15. červenec, 15. říjen a 15. prosinec. Zálohy na daň se vypočtou ve výši $1/12$ příslušné roční sazby daně za každý kalendářní měsíc, ve kterém u vozidla trvala, vznikla nebo zanikla daňová povinnost v rozhodném období. (§ 10 odst. 1 a 2 zákona č. 16/1993 Sb.)

Daňové přiznání je nutné podat nejpozději do 31. 1. následujícího roku společně s případným nedoplatkem na dani.

Dne 9. 3. 2022 vláda, v reakci na prudký nárůst cen pohonných hmot (vyvolaný především ruskou invazí na území Ukrajiny), tuto daň zrušila pro osobní a nákladní automobily s hmotností do 12 tun. Mělo by se jednat o trvalé zrušení této daně. Zároveň je v současnosti zvažováno odpuštění platby záloh i pro vozidla nad 12 tun. Zde se však bavíme pouze o odpuštění záloh, nikoliv o dani jako takové. K tomuto kroku je potřeba novela zákona, kterou momentálně připravuje Ministerstvo financí. Záměrem je zrušit zálohu již k 15. 4. 2022. Pokud by se novela nestihla schválit, bude se na tuto zálohu vztahovat generální pardon Ministerstva financí.

Vláda tento krok komentuje jako pomoc malým a středním podnikům, jak ze strany finanční, tak jako ulevení od byrokracie. Podnikatelům by tedy mohlo zůstat přibližně 6 miliard korun. Pro státní rozpočet tato částka představuje 0,7 % z celkových daňových příjmů.

4.1.7 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je placena konečným spotřebitelem. Prodejce tedy tuto daň zahrnuje do ceny zboží či služeb. Při nákupu vzniká subjektu nárok na odpočet, při prodeji naopak povinnost daň odvést. V České republice existují 3 sazby daně z přidané hodnoty. Rozdělení jednotlivých výkonů společností do příslušných kategorií se nachází v třetí příloze zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

K dani z přidané hodnoty se lze přihlásit dobrovolně. Za určitých podmínek je ale registrace k dani z přidané hodnoty povinná. Nejčastěji se jedná o případy, kdy fyzická osoba

- překročí obrát 1 milion Kč za předchozích 12 kalendářních měsíců,
- vstoupí do sdružení, kde je některý z členů plátcem DPH,
- nabude majetku privatizací nebo prodejem podniku nebo
- pokračuje v činnosti po zemřelém plátcí.

Všem výše uvedeným kritériím dominuje varianta, kdy je překročen obrat jednoho milionu korun. Na finančním úřadu je poté potřeba se zaregistrovat do 15. dne po měsíci, kdy byla tato skutečnost naplněna.

Na základě dobrovolného či povinného vstupu do platby daně z přidané hodnoty vznikají subjektu následující povinnosti:

- vystavovat daňové doklady,
- vést evidenci k DPH,
- archivovat evidenci a daňové doklady 10 let,
- po skončení zdaňovacího období podávat daňové přiznání a kontrolní hlášení; někteří též musí podat souhrnné hlášení pro EU.

Přiznání k dani z přidané hodnoty se podává pouze elektronicky, a to nejpozději do 25. dne po skončení zdaňovacího období. To může být měsíční nebo čtvrtletní. Společně s přiznáním musí být na účet finančního úřadu převedena příslušná částka daně; tuto částku lze zaplatit i hotově na přepážce finančního úřadu, nejvýše však do 500 000 Kč.

Správce daně má povinnost vrátit nadměrný odpočet daně do 30 dnů od jeho vyměření, případně od posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání, pokud je tento přeplatek větší než 100 Kč. Pokud je nižší, musí o jeho vrácení podnikatel sám požádat. Ještě předtím, než správce daně pošle přeplatek, přezkoumá, zda daňový subjekt nemá starší nedoplatky DPH nebo jiných daní.

4.2 Úřad práce

Zaměstnavatel získává zaměstnance v potřebném počtu a struktuře sám nebo za pomoci krajské pobočky úřadu práce, od které může vyžadovat informace o situaci na trhu práce, popřípadě poradenskou činnost při výběru vhodných zaměstnanců z řad uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání nebo za pomoci agentury práce. (§ 34 zákona č. 435/2004 Sb.)

Zaměstnavatelé jsou oprávněni požadovat od krajských poboček úřadu práce:

- informace a poradenství v otázkách spojených se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením,
- součinnost při vyhrazování pracovních míst zvláště vhodných pro osoby se zdravotním postižením,

- spolupráci při vytváření vhodných pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením,
- spolupráci při řešení individuálního přizpůsobování pracovních míst a pracovních podmínek pro osoby se zdravotním postižením. (§ 79 zákon č. 435/2004 Sb.)

Zaměstnavatelé jsou povinni:

- rozšiřovat podle svých podmínek a ve spolupráci s lékařem poskytovatele pracovníků lékařských služeb možnost zaměstnávání osob se zdravotním postižením individuálním přizpůsobováním pracovních míst a pracovních podmínek a vyhrazením pracovních míst pro osoby se zdravotním postižením,
- spolupracovat s krajskou pobočkou Úřadu práce při zajišťování pracovní rehabilitace,
- vést evidenci zaměstnávaných osob se zdravotním postižením; evidence obsahuje údaje o důvodu, na základě kterého byla uznána osobou se zdravotním postižením (§ 67 odst. 2),
- vést evidenci pracovních míst vyhrazených pro osoby se zdravotním postižením. (§ 80 zákona č. 435/2004 Sb.)

4.2.1 Volná pracovní místa

Pokud má podnikatel zájem, může úřadu práce oznámit nově či opětovně vzniklá volná pracovní místa. Společně s tím však musí dodat veškerou charakteristiku týkající se této pozice. Touto cestou tak může trvale či dočasně obsadit potřebné pozice.

Tuto skutečnost lze sdělit i místě příslušnému obecnímu živnostenskému úřadu. Ten poté tuto informaci předá krajské pobočce úřadu práce. (§ 35 zákona č. 435/2004 Sb.)

Úřad práce ČR přijímá informace o volných pracovních místech osobně nebo písemně, a to e-mailem, datovou schránkou, prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nebo portálu MPSV.

4.2.2 Zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Zaměstnavatelé s více než 25 zaměstnanci v pracovním poměru jsou povinni zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu těchto osob na celkovém počtu zaměstnanců zaměstnavatele. Povinný podíl činí 4 %. (§ 81 zákona č. 435/2004 Sb.)

Tuto povinnost lze splnit třemi způsoby:

- zaměstnáváním v pracovním poměru,

- odebráním výrobků nebo služeb od zaměstnavatelů, se kterými úřad práce uzavřel dohodu o uznání zaměstnavatele (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb.), nebo zadáváním zakázek těmto zaměstnavatelům nebo odebráním výrobků nebo služeb od osob se zdravotním postižením, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance, nebo zadáváním zakázek těmto osobám,
- odvodem do státního rozpočtu (§ 81 zákona č. 435/2004 Sb.)

Odvod do státního rozpočtu představuje 2,5násobek průměrné měsíční mzdy za každou osobu, kterou by měl podle parametrů zaměstnávat za každé čtvrtletí. Platba musí být uhrazena na účet úřadu práce do 15. února následujícího roku (§ 82 odst. 1 a 2 zákona č. 435/2004 Sb.).

Plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, včetně způsobů plnění, je zaměstnavatel povinen do 15. února následujícího roku písemně ohlásit krajské pobočce úřadu práce, v jejímž územním obvodu je sídlo zaměstnavatele nebo bydliště zaměstnavatele, který je fyzickou osobou (§ 83 zákona č. 435/2004 Sb.).

4.2.3 Hromadné propouštění

Termínem „hromadné propouštění“ rozumíme rozvázání pracovního poměru v období 30 kalendářních dnů, pokud je toto rozhodnutí učiněno za předpokladu, že

- se ruší zaměstnavatel nebo jeho část,
- se přemísťuje zaměstnavatel nebo jeho část,
- se zaměstnanec stane nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce nebo o jiných organizačních změnách (§ 52 zákona č. 262/2006 Sb.).

Zároveň je třeba, aby bylo naplněno i kvantitativní kritérium, a to v návaznosti na celkový počet propouštěných zaměstnanců:

- 10 zaměstnancům u zaměstnavatele zaměstnávajícího od 20 do 100 zaměstnanců,
- 10 % zaměstnanců u zaměstnavatele zaměstnávajícího od 101 do 300 zaměstnanců, nebo
- 30 zaměstnancům u zaměstnavatele zaměstnávajícího více než 300 zaměstnanců.

Před podáním výpovědi jednotlivým zaměstnancům je zaměstnavatel povinen o svém záměru včas, nejpozději 30 dnů předem, písemně informovat odborovou organizaci a radu zaměstnanců; rovněž je povinen informovat o:

- důvodech hromadného propouštění,
- počtu a profesním složení zaměstnanců, kteří mají být propuštěni,
- počtu a profesním složení všech zaměstnanců, kteří jsou u zaměstnavatele zaměstnáni,
- době, v níž se má hromadné propouštění uskutečnit,
- hlediscích navržených pro výběr zaměstnanců, kteří mají být propuštěni,
- odstupném, popřípadě dalších právech propuštěných zaměstnanců (§ 62 odst. 1 a 2 zákona č. 262/2006 Sb.).

4.2.4 Zaměstnávání občanů EU a cizinců z třetích zemí

Zaměstnavatel může cizince zaměstnávat pouze tehdy, pokud tento cizinec v souladu se zákonem o zaměstnanosti má:

- platné povolení k zaměstnání od příslušné krajské pobočky Úřadu práce České republiky a platné oprávnění k pobytu,
- zaměstnaneckou kartu,
- modrou kartu,
- kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance,

a zároveň pokud má písemně uzavřenou pracovní smlouvu na dobu, po kterou by mělo být zaměstnání vykonáváno, písemně uzavřenou dohodu o pracovní činnosti nebo písemně uzavřenou smlouvu o smlouvě budoucí, v níž se strany zavazují v ujednané lhůtě uzavřít pracovní smlouvu nebo dohodu o pracovní činnosti (u držitelů povolení k zaměstnání, mimo případů vyslání podle § 95 zákona o zaměstnanosti, musí tyto uzavřené smlouvy či dohody obsahovat také dobu trvání základního pracovněprávního vztahu, výši mzdy, platu nebo odměny, délku sjednané týdenní pracovní doby a výměru dovolené v souladu s právními předpisy), a za předpokladu, že zaměstnavatel cizince přihlásil k platbě dávek sociálního a zdravotního pojištění (§ 89 zákona č. 435/2004 Sb.).

Informovat místně příslušný úřad práce je potřeba nejpozději v den nástupu zaměstnance do práce, a to prostřednictvím formuláře „sdělení o nástupu“ dostupného na webových stránkách MPSV (<https://www.mpsv.cz/>).

Zaměstnavatel je dále povinen upozornit na rozvázání pracovního vztahu s cizincem, ale také na skutečnost, kdy tato osoba nedorazí do zaměstnání bez řádného zdůvodnění. (§ 88 zákona č. 435/2004 Sb.)

4.3 Česká správa sociálního zabezpečení

Podnikatelé mají povinnost oznámit příslušné správě sociálního zabezpečení den:

- zahájení (znovuzahájení) samostatné výdělečné činnosti nebo spolupráce při výkonu samostatné výdělečné činnosti (na předepsaném tiskopisu) s uvedením dne, od kterého je oprávněna tuto činnost vykonávat; spolupracující osoba je současně povinna oznámit též jméno, příjmení, trvalý pobyt a rodné číslo OSVČ, s níž spolupracuje,
- ukončení samostatné výdělečné činnosti (může využít tiskopis),
- zániku oprávnění vykonávat samostatnou výdělečnou činnost,
- od kterého jí byl pozastaven výkon samostatné výdělečné činnosti.

Jako příslušná se rozumí správa sociálního zabezpečení příslušná dle trvalého bydliště (sídla) podnikatele. Tomuto orgánu musí být skutečnosti doručeny nejpozději do osmého dne následujícího měsíce po měsíci, v němž skutečnost nastala. (Krninská, 2002)

4.3.1 Sociální pojištění

Toto pojištění je v České republice pro podnikatele povinné a účast na něm vzniká od:

- 1. ledna kalendářního roku, ve kterém činnost vykonávala,
- prvního dne kalendářního měsíce, od kterého se z vedlejší samostatné výdělečné činnosti, která nezakládá účast na pojištění, stala hlavní samostatná výdělečná činnost.

Vyměřovací základ pro zálohy na daň představuje 50 % z posledního známého dílčího základu daně ze samostatné výdělečné činnosti. Tato částka však nesmí být nižší než čtvrtina průměrné mzdy a zároveň je zastropována částkou, která se rovná 48násobku průměrné mzdy.

Zálohy na toto pojištění se platí měsíčně a přímo se vztahují k měsíci, za který se platí. Částka zálohy na daň by tak měla být odvedena na účet správy sociálního zabezpečení nejpozději k poslednímu dni v měsíci.

Samotná daň je určena procentní sazbou, která pro rok 2022 činí 29,2 %.

Nejpozději měsíc po podání přiznání k dani z příjmů je na správu sociálního zabezpečení nutné podat přehled o výši daňového základu, na jehož základě dojde k zúčtování se zálohami a také ke stanovení nové výše záloh pro následující rok. Tento přehled lze odevdat jak fyzicky v listinné podobě, tak elektronicky.

Pokud vznikl nedoplatek, je potřeba ho na účet správy sociálního zabezpečení uhradit nejpozději do 8. dne po podání přehledu o výši daňového základu. Na vrácení přeplatku má správa sociální zabezpečení jeden měsíc od podání.

Je důležité dodat, že toto pojištění se skládá ze tří částí:

- z důchodového pojištění,
- z příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a
- z nemocenského pojištění.

Z toho jsou první dvě části povinné a třetí dobrovolná.

Odvody za zaměstnance

Pokud živnostník pro svou činnost zaměstnává jiné osoby na hlavní nebo vedlejší pracovní poměr, je za ně povinen odvádět sociální pojištění. A to ve dvou sazbách:

1. pojištění z pohledu zaměstnance: tato povinnost je přebírána zaměstnavatelem a funguje na stejném principu, jako když si podnikatel platí toto pojištění sám. Ze zaměstnancovy hrubé mzdy se sazbou vypočte procentní částka a následně mu je ze mzdy sražena a převedena na účet správy sociálního zabezpečení. Pro rok 2022 je sazba 6,5 %,
2. pojištění z pohledu zaměstnavatele: podnikatel má povinnost za zaměstnané osoby odvádět pojištění, které se vypočítá na základě procentní sazby ze zaměstnancovi hrubé mzdy. Tato sazba pro rok 2022 činí 25 %.

Tyto odvody musejí být převedeny na účet správy sociálního zabezpečení mezi 1. a 20. dnem následujícího měsíce, k němuž se vztahují. Případně-li poslední den splatnosti na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den.

4.3.2 Zdravotní pojištění

Toto pojištění nevzniká smluvním aktem, ale na základě zákona. Každá osoba s trvalým pobytem na území České republiky je povinným plátcem zdravotního pojištění.

Podnikatel má tak vůči zdravotní pojišťovně následující povinnosti:

- nejpozději do 8 dnů musí ohlásit u své zdravotní pojišťovny zahájení, případně ukončení výdělečné činnosti,
- ohlásit přerušeni své výdělečné činnosti,
- další skutečnosti podléhající oznamovací povinnosti:
 1. jméno, příjmení, trvalý pobyt a rodné číslo,
 2. obchodní jméno,
 3. sídlo nebo místo podnikání,
 4. identifikační číslo osoby (IČO), máte-li ho přiděleno,
 5. číslo bankovního účtu.

Jakákoliv změna v těchto údajích musí být taktéž ohlášena do 8 dnů od uskutečnění.

Výpočet zálohy k tomuto druhu pojištění se počítá podobně jako u sociálního pojištění. Vyměřovací základ tvoří 50 % z posledního známého základu daně ze samostatné výdělečné činnosti. Tato částka však nesmí být nižší, než je čtvrtina průměrné mzdy. Na rozdíl od sociálního pojištění, zdravotní pojištění nemá žádnou maximální hranici, ze které by se počítala.

Zálohy na toto pojištění se platí měsíčně a přímo se vztahují k měsíci, za který se platí. Částka zálohy na daň by tak měla být odvedena na účet zdravotní pojišťovny mezi prvním dnem měsíce a osmým dnem následujícího měsíce, ke kterému se vztahuje.

Sazba tohoto pojištění v roce 2022 činí 13,5 %.

Nejpozději měsíc po podání daňového přiznání je zdravotní pojišťovně nutné podat přehled o výši daňového základu, na jehož základě dojde k zúčtování se zálohami a také ke stanovení nové výše záloh pro následující rok. Tento přehled lze odevzdat jak fyzicky v listinné podobě, tak elektronicky.

Pokud vznikl nedoplatek je potřeba ho na účet zdravotní pojišťovny uhradit nejpozději do 8. dne po podání přehledu o výši daňového základu. Na vrácení přeplatku má zdravotní pojišťovna jeden měsíc od podání (§ 8 zákona č. 48/1997 Sb.)

Odvody za zaměstnance

Pokud podnikatel pro svou činnost zaměstnává jiné osoby na hlavní nebo vedlejší pracovní poměr, je za ně povinen odvádět zdravotní pojištění. A to ve dvou sazbách:

1. pojištění z pohledu zaměstnance: tato povinnost je přebírána zaměstnavatelem a funguje na stejném principu, jako když si podnikatel platí toto pojištění sám.

Ze zaměstnancovy hrubé mzdy se sazbou vypočte procentní částka a následně mu je ze mzdy sražena a převedena na účet správy sociálního zabezpečení. Pro rok 2022 je sazba 4,5 %,

2. pojištění z pohledu zaměstnavatele: podnikatel má povinnost za zaměstnané osoby odvádět pojištění, které se vypočítá na základě procentní sazby ze zaměstnancovi hrubé mzdy. Tato sazba pro rok 2022 činí 9 %.

Tyto odvody musejí být převedeny na účet správy sociálního zabezpečení mezi 1. a 20. dnem následujícího měsíce, k němuž se vztahují. Případně-li poslední den splatnosti na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den.

4.4 Živnostenský úřad

4.4.1 Registr živnostenského podnikání

Veřejně přístupný registr živnostenského podnikání slouží k vyhledávání podnikatelských subjektů ve veřejné části živnostenského rejstříku. Dále k získání aktuálních a historických údajů o podnikatelských subjektech vedených ve veřejné části živnostenského rejstříku. Současně zde lze prostřednictvím nástrojů pro elektronické podání vytvořit a odeslat na vybraný živnostenský úřad ohlášení živnosti, ohlášení změn, žádost o koncesi a další typy podání, a to formou elektronického podání.

4.4.2 Založení živnosti

Založení živnosti může být provedeno na kterémkoliv živnostenském úřadu. Postup se liší podle formy živnosti.

Mezi základní náležitosti patří předložení dokladu totožnosti a zaplacení poplatku, který činí v případě zakládání první živnosti 1 000 Kč, v případě zakládání dalších živností 500 Kč. Pokud to forma živnosti vyžaduje, musí být přiložena potřebná dokumentace dokládající splnění dalších podmínek pro danou formu živnosti.

4.4.3 Jednotný registrační formulář

Tento formulář shrnuje prvotní registrační povinnost, ale i hlášení změn v průběhu podnikání, které má podnikatel při zahájení své činnosti vůči živnostenskému úřadu, finančnímu úřadu, úřadu práce, správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně. Místo vypisování opakujících se údajů, zejména identifikačních, pro každý orgán zvlášť lze využít této možnosti.

Shrnutí využitelnosti Jednotného registračního formuláře, jehož prostřednictvím lze:

- podat přihlášku k daňové registraci nebo příslušné oznámení (pro finanční úřady),
- oznámit zahájení samostatné výdělečné činnosti (pro orgán sociálního zabezpečení),
- podat přihlášku k důchodovému pojištění (pro orgán sociálního zabezpečení),
- podat přihlášku k nemocenskému pojištění (pro orgán sociálního zabezpečení),
- oznámit vznik volného pracovního místa nebo jeho obsazení (pro úřad práce),
- podat oznámení podle zákona o veřejném zdravotním pojištění (pro zdravotní pojišťovnu).

Přílohy k Jednotnému registračnímu formuláři jsou:

- statutární orgán (Příloha č. 15),
- předmět podnikání (Příloha č. 13),
- odpovědný zástupce (Příloha č. 11),
- provozovny (Příloha č. 14),
- organizační složka (Příloha č. 16),
- seznam oborů činností náležejících do živnosti volné (Příloha č. 17),
- příloha pro finanční úřad a správu sociálního zabezpečení (Příloha č. 7).

Pokud chce podnikatel nahlásit změnu v údajích, lze k tomuto účelů využít tzv. Změnový formulář, který obdobně jako Jednotný registrační formulář umožňuje skutečnost ohlásit jedním dokumentem pro několik různých institucí. Důležité je poznamenat, že Změnového formuláře lze využít pouze tehdy, máme-li splněnou registrační povinnost u všech příslušných úřadů.

Do pěti dnů od vzniku živnostenského oprávnění pak živnostenský úřad předá nahlášené/oznámené údaje příslušným úřadům.

4.5 Ochrana osobních údajů (GDPR)

Pokud podnikatel pro svou činnost pracuje s osobními údaji, je jeho povinností zabezpečit tyto údaje takovým způsobem, aby nemohl dojít k jejich úniku či zneužití (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679).

Za nejčastěji užívané osobní údaje se považují:

- jméno a příjmení,
- domácí adresa,
- e-mailová adresa,

- číslo identifikační karty,
- lokační údaje (např. funkce využívající údaje o poloze v mobilním telefonu),
- adresa IP (Internetový protokol),
- ID souboru cookie,
- identifikátor telefonu pro inzerenty,
- údaje ve vlastnictví nemocnice nebo lékaře, které by mohly být symbolem, jenž určitou osobu jedinečně identifikuje.

Zestručněné pokyny pro nakládání s těmito daty můžeme shrnout následujícími body:

- zpracování těchto údajů nesmí být nikdy v rozporu s právními předpisy či morálkou,
- zpracování těchto údajů musí být vždy podloženo některým ze základních důvodů (smluvní plnění, výkon právních povinností či plnění zákonného oprávnění, výkon veřejné moci nebo zpracování na základě souhlasu dotčené osoby),
- správce těchto údajů musí být vždy schopen vysvětlit, za jakým účelem je shromažďuje, zpracovává a uchovává,
- doba uchování a forma zisku musí být odpovídající účelu, ke kterým jsou data zpracována,
- pokud je pro konkrétní typ údajů určen veřejnoprávní předpis, nesmí se žádným způsobem jeho podoba měnit (ani se souhlasem poskytovatele údajů),
- dle povahy a citlivosti dat musí být přiměřená i jejich ochrana a zabezpečení,
- zpracování těchto dat by mělo být prováděno férově, korektně a transparentně. Informace o jejich zpracování vůči fyzickým osobám musí být zřetelné, jednoznačné a srozumitelné, v rozsahu odpovídajícímu konkrétní situaci,
- zpracování nesmí nadměrně zasahovat do soukromí osob,
- po splnění účelu musejí být tato data zlikvidována. Zákonná pravidla pro archivaci mohou stanovit delší dobu uchování,
- zaručení ochrany těchto dat platí pro všechny členské státy EU. Vyvážená tato data z EU lze jen za předpokladu splnění dodatečných pravidel.

Kontrolu dodržování těchto povinností provádí Úřad pro ochranu osobních údajů. A to na základě:

- kontrolního plánu,

- incidenčních kontrol, které jsou prováděny na základě stížností poskytovatelů údajů nebo na základě jiných kvalifikovaných podnětů (od dozorových úřadů jiných členských států Evropské unie, soudů, policie apod.).

Průběh kontroly se řídí především zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), a zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, souběžně se použije zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. O případné kontrole je kontrolovaný subjekt písemně nebo ústně informován.

Pokud se prokáže, že kontrolovaná fyzická osoba porušila zásady GDPR, hrozí jí pokuta až do výše 5 000 000 Kč. O výši pokuty rozhoduje několik faktorů, může rozhodovat závažnost a délka porušování, počet poškozených občanů a míra škody apod. Dále pak může být tento subjekt vystaven žalobám ze strany poškozených osob (mohou žádat o odškodnění za škodu vzniklou únikem informací). Také lze říci, že tento subjekt ztratí důvěru a reputaci ve veřejném prostoru.

5 Soukromoprávní aspekty v podnikání

5.1 Podnikatelský plán

Podnikatelský plán je úplně prvním aspektem, který se u podnikatele zrodí. Jedná se o komplexní shrnutí celé činnosti, kterou by chtěl podnikatel vykonávat. Představuje tak velmi důležitou součást podnikání, pro kterou však neexistuje žádná oficiální podoba či úprava. Na základě dlouholeté praxe využívání tohoto dokumentu se však ustálily určité oblasti, které by měly být zahrnuty vždy. Lze jejich osnovu zjednodušit do následujících bodů:

- úvod a charakteristika podnikatelského záměru,
- podnikatelský projekt,
- cíle podnikatelského projektu,
- marketingový plán,
- výrobní plán,
- finanční plán,
- časový harmonogram,
- zdroje financování,
- přílohy.

Plán pomáhá podnikateli v realizaci jeho činnosti. Slouží jako předloha či plán postupu v čase. Na jeho základě lze vyhodnotit, zda je projekt realizovatelný a smysluplný. Představuje důležitý dokument, nejen pro podnikatele ve smyslu teoretického základu jeho činnosti, ale za předpokladu důkladné a propracované strategie mu může pomoci například při získávání cizích zdrojů do svého podnikání ve formě investic či bankovních úvěrů.

Z důvodu důležitosti tohoto dokumentu a komplexnosti všech informací, které by měl a mohl obsahovat, existují speciální poradenské služby k tomuto účelu určené. Na takové služby jsou, při potřebě, odkazováni i podnikatelé samotným úřadem práce.

5.2 Volba formy podnikání

Osoba, která se rozhodne podnikat, si musí vybrat vhodnou formu podnikání, která se bude slučovat s požadavky a představami podnikatele o jeho činnosti. Formy podnikání lze prvotně rozdělit na fyzické osoby (živnost nebo podnikání neživnostenskou formou) a právnické osoby (obchodní korporace). S touto volbou se pojí i povinnosti vyplývající ze zvolené formy (Štenglová et al., 2019).

5.3 Živnostenské podnikání

Živnostenské podnikání je upravováno živnostenským zákonem (č. 455/1991 Sb.), který ho definuje jako soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem (§ 2).

5.3.1 Živnost ohlašovací

Pro získání oprávnění k této činnosti je potřeba odevzdat písemné ohlášení ve formě tiskopisu na příslušném živnostenském úřadě. Živnost tak vzniká odevzdáním tohoto dokumentu, či dnem, který je v tiskopise uvedený jako zahajovací. K tomu je však potřeba splňovat všechny podmínky, které zákon uvádí:

- plnou svéprávnost (v případě nezletilé osoby ji lze pouze k účelům podnikání získat),
- bezúhonnost.

Za bezúhonnou se pro účely živnostenského zákona nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. (§ 6 odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb.)

Dále je potřeba splnit všechny podmínky podle daňových zákonů, zákonů o důchodovém, sociálním a zdravotním pojištění apod.

Výše uvedené podmínky jsou povinné pro všechny druhy živností.

Zvláštní podmínky se pak mohou vztahovat k jednotlivým druhům živností, které podle živnostenského zákona dělíme na:

- volné – není vyžadováno žádné prokázání způsobilosti,
- vázané – je potřeba prokázat způsobilost podle přílohy č. 2 k živnostenskému zákonu. Tuto skutečnost lze dokázat dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným příslušným orgánem,
- řemeslné – je potřeba prokázat způsobilost podle přílohy č. 1 k živnostenskému zákoníku. Z pravidla se jedná o způsobilost odbornou a praktickou,

Všechny živnosti jsou pojmenovány a rozřazeny v přílohách živnostenského zákona a podrobně rozepsány v nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

5.3.2 Koncesovaná živnost

Koncesovaná živnost se od živnosti ohlašovací liší zejména nutností získat (ve správním řízení) státní povolení (koncesi). Oprávnění provozovat takovou živnost tak vzniká až udělením koncese. Na ni však není právní nárok. Může se tudíž stát, že i při splnění všech podmínek nemusí být nakonec povolení uděleno. Důvodem k takto přísným podmínkám je skutečnost, že do tohoto druhu živnosti patří takové činnosti, které jsou potenciálně nebezpečné, či vyžadují vysokou technickou vybavenost.

Všechny živnosti z této skupiny jsou uvedeny v příloze č. 3 živnostenského zákona a podrobně rozepsány v nařízení vlády č. 278/2008 Sb.

5.3.3 Neživnostenské podnikání

Existuje obsáhlá řada činností, na jejichž realizaci má stát zvýšený dohled. Zároveň by se z důvodu specializace těchto profesí vymezení tak, jak ho máme v živnostenském zákoně, jevílo jako nedostatečné. Pro tyto případy tak existuje zvláštní úprava zákona. Jako nejznámější z této skupiny lze označit lékaře, advokáty, notáře či soudní exekutory. Do této skupiny řadíme i činnosti, které nemají žádnou zákonnou úpravu. To jsou například umělci či autoři (Rožehnal et al., 2014).

5.4 Pracovní poměr

K podnikání může podnikatel využít též jiné pracovní síly. Takové rozhodnutí si může opodstatnit, jakkoliv uzná za vhodné. Pro tento vztah existuje v legislativě specializované odvětví zvané pracovní právo. Základní stavební kámen zde představuje zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Především na jeho základě vzniká zaměstnanecko-zaměstnavatelský vztah. Dále se v této oblasti můžeme setkat se:

- zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,
- zákonem č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání,
- zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce,
- ve specifických případech i s některými dalšími zákony.

Tento vztah je charakterizován svou volností při vyjednávání podmínek na obou stranách. Jeho podoba je pouze rámcově vymezena s několika povinnými údaji. Obě smluvní strany tak mají volnost, jak si svůj vztah nadefinují.

5.4.1 Vznik pracovního poměru

Aby byl pracovní vztah pro obě strany platný, musí být pracovní smlouva vždy písemná, a to minimálně ve dvou vyhotoveních. Jedno pro každou ze stran. Ačkoliv obsah této smlouvy může být volně modifikovaný a specificky vytvořený pro každou příležitost jinak, jsou zde určité parametry stanoveny zákoníkem práce (č. 262/2006 Sb.), které se v tomto dokumentu musí objevit vždy (Uhlířová, 2015).

Jedná se o:

- den nástupu do práce,
- druh práce a jasné vymezení pracovních úkolů, popř. za jakých podmínek jste povinni vykonávat jiný druh práce,
- místo výkonu práce a někdy také pravidelné pracoviště.

Další často zahrnované údaje, které se v pracovní smlouvě vyskytují, jsou:

- mzda,
- pracovní doba,
- délka dovolené,
- výpovědní lhůta aj. (§ 34 zákona č. 262/2006 Sb.)

Tyto další údaje nejsou povinné pro uzavření smlouvy, avšak jejich zahrnutí může být pro zaměstnance (i zaměstnavatele) rozhodujícím kritériem.

Je důležité poznamenat, že pokud tyto nepovinné informace nejsou v pracovní smlouvě zahrnuty, zaměstnavatel má povinnost informovat zaměstnance o jejich způsobu plnění nejpozději do jednoho měsíce po vzniku pracovního poměru.

Další důležitou informaci, kterou by měl mít zaměstnavatel na mysli, jsou minimální limity pro některé z těchto kritérií, pod které nesmí v případě vypořádávání se se zaměstnancem klesnout. Typicky se tak jedná o minimální mzdu či minimální délku dovolené (§ 33 a 37 zákona č. 262/2006 Sb.)

5.4.2 Ukončení pracovního poměru

Zaměstnanec může jednorázově vypovědět smlouvu bez předložení jakéhokoliv důvodu. Následuje výpovědní lhůta, která je ze zákona dvouměsíční. Během výpovědní lhůty obě strany pokračují v naplňování pracovněprávního vztahu. Smluvně lze tuto lhůtu dohodnout delší, nikoliv však kratší. Ve speciálních případech uvedených v zákoně může zaměstnanec výpověď podat s okamžitou platností, a to v případě kdy:

- neobdrží mzdu do 15 dnů po splatnosti, nebo
- na základě lékařského posudku mu není umožněno změnit druh práce do 15 dnů od doložení lékařské zprávy.

Z druhé strany, výpověď podaná ze strany zaměstnavatele musí být řádně odůvodněna a udělena pouze z takových příčin, které jsou taxativně uvedeny v zákoně. Jedná se o tyto důvody:

- organizační,
- zdravotní,
- nesplnění předpokladů,
- porušení povinností.

I zaměstnavatel má možnost ukončit pracovní poměr s okamžitou platností, a to v případě, kdy:

- zaměstnanec porušil povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem,
- zaměstnanec pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin.

Zaměstnanci však nesmí být vypovězen pracovní poměr, pokud se nachází v ochranné době, to může nastat:

- když se zaměstnanec nachází v dočasné pracovní neschopnosti (nezaviněné),
- po dobu těhotenství a mateřské nebo rodičovské dovolené,
- při ošetřování dítěte nebo jiného člena domácnosti v případech podle zákona o nemocenském pojištění, stejně jako při takzvaném dlouhodobém ošetřovném,
- po dobu uvolnění k plnému výkonu veřejné funkce,
- při vojenském cvičení. (§ 52, 53 a 56 zákona 262/2006 Sb.)

5.5 Bezpečnost a ochrana při práci a požární ochrana

Ačkoliv tato povinnost svou podstatou spadá spíše do veřejnoprávních záležitostí, zařadil jsem ji do soukromoprávních aspektů především kvůli volnosti ve způsobu realizace.

Zaměstnavatel má ze zákona povinnost zajistit základní školení BOZP o právních a ostatních předpisech. Školení se musí týkat konkrétní vykonávané práce zaměstnance a vztahovat se k rizikům, se kterými se může při výkonu práce setkat.

Školení BOZP je zaměstnavatel povinen zajistit:

- při nástupu zaměstnance do pracovního poměru,
- při změně pracovního zařazení nebo změně druhu práce,
- při zavedení nové technologie nebo změně ve výrobních, pracovních a technologických postupech,
- při dalších okolnostech, které mohou mít nebo mají přímý vliv na bezpečnost práce.

Ačkoli je školení ze zákona povinné, nemá stanovenou pravidelnost, podle které by se měla tato školení opakovat. V obecné praxi se však doporučuje, aby interval mezi jednotlivými školeními nepřekročil dva roky.

Žádný zákon také neurčuje, kdo by měl tato školení provádět a je tak na zaměstnavateli, koho si pro tento úkon sám vybere.

Je důležité poznamenat, že toto školení se vztahuje i na samotného podnikatele, pokud se sám zapojuje do práce.

5.6 Datová schránka

Datová schránka je elektronickou obdobou poštovní schránky. Slouží k doručování korespondence v digitální podobě.

Její zřízení je dobrovolné. Slouží především ke komunikaci podnikatele s veřejnými orgány. Ti jsou povinni korespondenci do této schránky přednostně doručovat. Jedná se tak o zjednodušení, a především urychlení běžného procesu výměny dokumentace mezi ním a státem (tímto způsobem lze s orgány komunikovat i v nepodnikatelských otázkách). Schránka pomáhá podat daňové přiznání, přehled o příjmech a výdajích podnikatele nebo získat výpis údajů z různých registrů a rejstříků, a to včetně výpisu z rejstříku trestů, živnostenského a insolvenčního rejstříku nebo třeba výpisu bodového hodnocení řidiče.

Výjimku v dobrovolném zakládání u fyzických osob představují advokáti, daňový poradci a insolvenční správci. Těm je schránka vytvořena automaticky na základě zápisu do Registru osob.

Pokud si osoba zvolí možnost příjmu „Poštovních datových zpráv“, může jí být takto zasílána i korespondence od soukromoprávních subjektů jako jsou dodavatelé energií, pojišťovny, banky apod.

Datovou schránku lze založit na pracovištích Czech Point. Fyzické osobě k tomu stačí pouze občanský průkaz. Po ověření osobních údajů a jejich zadání do systému jsou žadatelé poštou zaslány přihlašovací údaje. Do systému se lze přihlásit pomocí webových stránek „Datové schránky“ (<https://www.mojedatovaschranka.cz/>). Pokud by osoba potřebovala spravovat více datových schránek, nebo by se cítila webovým rozhraním omezena, má možnost využít některou specializovanou aplikaci (např. Multischránka). Využívání služeb tohoto systému je zcela zdarma.

Uživatel této schránky si však musí dát pozor na dvě věci:

- zprávy jsou ve schránce archivovány pouze po dobu 90 dní od doručení. Před uplynutím této doby zprávy nelze manuálně mazat. Pro delší archivaci korespondence je potřeba využít už placených služeb Datového trezoru. V jeho rámci je nabízeno několik balíčků odstupňovaných podle velikosti vyžadovaného uložení,
- pokud není zpráva doručena žádným jiným způsobem, uplatňuje se zde tzv. fikce doručení. Ta říká, že zpráva se po deseti dnech po dodání do schránky považuje za doručenou. Tato vlastnost slouží jako pojistný mechanismus pro případ, kdy by se příjemce zprávy pokoušel vyhýbat důležitým povinnostem (např. soudní předvolání).

Aby se předcházelo situacím, kdy je některá ze zpráv přehlédnuta nebo pouze pro případ, aby si byl příjemce takového oznámení okamžitě vědom jeho existence, je zde možnost zapnout si upozornění formou soukromého emailového poskytovatele nebo pomocí SMS zprávy.

6 Praktická část

V první části praktické práce vycházím ze strukturované rozhovoru, který jsem uskutečnil s Ing. Danou Feferlovou, zastupující ředitele JHK. Otázky jsem směřoval především na reálný stav podnikatelského prostředí a stav digitalizace veřejných služeb s důrazem na podnikání. Nejprínosnější odpovědi jsou po částech rozpracovány v následujících kapitolách. Ve druhé části vycházím z mezinárodních srovnání, a to konkrétně z průzkumu Doing Business in the European Union 2018 a Bureaucracy Index. První téma je rozebráno především jako výňatek těch nejpodstatnějších informací vztahujících se k České republice a následně je z nich vyvozeno několik doporučení pro oblasti legislativních úprav. Druhá část poukazuje na index byrokracie.

6.1 Postup založení podnikání

Část ze strukturovaného rozhovoru s JHK:

Tazatel: *Když k vám přijde člověk s tím, že chce začít podnikat, ale neví, jak postupovat ve vztahu k povinnostem spojeným se státem, jaký postup byste mu poradili krok po kroku?*

Ing. Feferlová (JHK): *V první řadě je nutná registrace:*

- *Jednotný registrační formulář,*
- *dále pak Registrace ke zdravotnímu a sociálnímu pojištění,*
- *registrace na plátce DPH v případě, že se rozhodne podnikatel stát plátcem DPH,*
- *registrace k silniční dani,*
- *elektronická evidence tržeb, v případě že nebude zrušena,*
- *následně se musí podnikatel rozhodnout, zda povede daňovou evidenci či účetnictví.*

Následující podkapitoly tedy rozebírají postup v praxi, tak jak by měly jednotlivé kroky na sebe navazovat. Zároveň všechny povinnosti vychází z teoretické části této práce, tak aby byly podloženy i výkladem a komentářem. Můžeme říci, že takto by postupoval podnikatel, který by chtěl vykonávat živnost volnou.

6.1.1 Soukromoprávní povinnosti

Podnikatelský plán – Prvním krokem by mělo být promyšlení celé činnosti a sestavení podnikatelského plánu tak, aby se předešlo situacím, kdy až praxe prověří životaschopnost celé myšlenky. V procesu tvorby tohoto dokumentu se v podstatě vytváří fiktivní podnikání, které je později nasazeno na reálnou situaci.

Volba formy podnikání – na základě tohoto rozhodnutí se odvíjí další povinnosti.

6.1.2 Jednotný registrační formulář (JRF)

Pravděpodobně za největší ulehčení administrativní zátěže, kterou založení podnikání obnáší, můžeme považovat JRF. Tak, jak je popsáno výše v práci, tento formulář řeší hned několik registrací na různých úřadech. Jednotlivě by se jednalo pouze o vyplňování opakujících se informací.

Za pomoci tohoto nástroje podnikatel může:

- podat přihlášku k daňové registraci nebo příslušné oznámení (pro finanční úřady),
- oznámit zahájení samostatné výdělečné činnosti (pro orgán sociálního zabezpečení),
- podat přihlášku k důchodovému pojištění (pro orgán sociálního zabezpečení),
- podat přihlášku k nemocenskému pojištění (pro orgán sociálního zabezpečení),
- oznámit vznik volného pracovního místa nebo jeho obsazení (pro úřad práce),
- podat oznámení podle zákona o veřejném zdravotním pojištění (pro zdravotní pojišťovnu).

Při fyzickém vyplnění lze JRF, společně s poplatkem 1 000 Kč (pro první živnost), odevzdat na kterémkoliv obecního živnostenského úřadu či pracovišti Czech POINTu. Pro ověření totožnosti je potřeba s sebou mít občanský průkaz.

Při elektronické podobě lze využít služby Datové schránky či Portálu občana. Platbu správního poplatku bankovním převodem je třeba si na daném úřadu ověřit. Ověření totožnosti v tomto případě vyplývá z využití služeb Datové schránky, jejíž založení je podmíněno touto kontrolou.

Tímto má v podstatě vyřešeno vše povinné. Další náležitosti jsou dobrovolné či povinné od naplnění určité skutečnosti. Nejčastěji k doplňujícím registracím dochází v případě, kdy jejich předpoklady nebyly v době vyplňování JRF naplněny a podnikatel se rozhodl k těmto povinnostem nepřihlásit dobrovolně (např. DPH).

6.1.3 Ostatní veřejnoprávní povinnosti

- Přihlášení k DPH – pokud obrat v po sobě jdoucích 12 měsících překročí 1 000 000 Kč.
- Přihlášení k silniční dani – pokud ke své činnosti bude nově využívat automobil.
- Přihlášení k EET – pokud se rozhodne, že chce tento systém využívat. V současné době se dá předpokládat, že tato dříve povinná komponenta podnikání bude od konce roku 2022 zrušena a zůstane na dobrovolné bázi.

V této části bychom mohli také najít pracovní vztahy a realizovat BOZP či GDPR. Jedná se však o specifické situace, do kterých se ne každý podnikatel musí nutně dostat.

6.1.4 Názor na stav legislativní zátěže podnikatelů

Část strukturovaného rozhovoru s JHK:

Tazatel: *Máte ze svého pohledu pocit, že se legislativa v posledních letech vyvíjí ve prospěch zjednodušení styku mezi podnikateli a státem, nebo to vnímáte naopak?*

Ing. Feferlová (JHK): *Zcela určitě se zjednodušil počáteční administrativní proces samotného založení podniku, kdy k tomu, aby podnik, ať již jako OSVČ či právnická osoba (s.r.o. či další právní formy), vznikl, postačí vyřízení několika formalit. Nicméně administrativní zátěž celého podnikání včetně začínajících podnikatelů se bohužel stále nezjednodušuje.*

Bohužel i samotné podnikání je pro firmy náročné – například řada povinností, které si musí firma zjistit sama apod.

Dlouhotrvající trend v odbourávání byrokracie je složitým tématem, které se napříč snaze celého politického spektra nedaří efektivně řešit. Důkazem toho mohou být i informace z praxe, tak jak jsou podávány z JHK. Jedním z možných řešení tohoto problému by mohla přinést digitalizace veřejné sféry, které se bude věnovat následující část práce.

6.2 Digitalizace ve veřejném sektoru ve vztahu k podnikání

Jelikož je jedním z cílů práce pokusit se najít způsoby, kterými by bylo možné zpřístupnit podnikatelské prostředí pro širší veřejnost, zaměřil jsem se na téma digitalizace a používání moderních technologií v oblasti veřejné správy v návaznosti na podnikání. Pro zjištění skutečného stavu v běžné praxi jsem se rozhodl kontaktovat JHK a položit jim několik otázek týkajících se této problematiky (viz Příloha). Z těchto odpovědí následně vycházím v rozboru v dalších částech kapitoly.

6.2.1 Definice pojmu digitalizace

Podle Oxfordského slovníku je digitalizace proces, při kterém se převádí dokument z podoby fyzické do digitální, čitelné počítačem (oxfordlearnersdictionaries.com, 2022)

Pokud však chceme tento proces aplikovat v oboru služeb, a to především těch veřejných, je žádoucí celou definici rozšířit tak, aby se zmiňovala i o potřebě zjednodušování těchto služeb.

Upravenou definici tedy můžeme citovat jako proces, při kterém dochází k převodu dokumentů do digitální formy a souběžné přizpůsobování činností či celých agend, které s nimi operují ve prospěch zjednodušování těchto procesů.

6.2.2 Stav digitalizace v českém podnikatelském prostoru

V rámci národního plánu obnovy, který byl vytvořený za účelem oživení ekonomické činnosti českého hospodářství, které silně zasáhla pandemie Covid-19, můžeme najít plán zaměřený na digitální služby občanům a firmám.

Jeho podstatou má být digitalizování jednotlivých agend, které jsou zřizované a spravované státem a veřejnou správou. Je zde také zahrnuto zdravotnictví jakožto komplexní obor ekonomiky, které je nedílnou součástí běžného fungování jak občanů, tak podnikatelů. Cílem je postupně tyto agendy řetězit do životních situací řešených z jednoho místa pod jedním přihlášením a v identickém rozhraní, a to především prostřednictvím provázaných portálů (Portál veřejné správy, Portál občana, Portál podnikatele, Portál justice, Portál zdravotnictví, apod.) Dalším cílem je tímto způsobem poskytnout občanům a podnikatelům přístup k datům v rámci státní a veřejné správy, a to včetně neveřejných dat přístupných kvalifikovaným subjektům pomocí řízeného přístupu při zachování principů bezpečnosti a ochrany osobních údajů. Takto realizovaný a funkční systém by měl na straně státu zajistit úspory v rozpočtu až ve výši 25 miliard Kč ročně, na straně soukromého sektoru by systém znamenal zvýšení pohodlí a dostupnosti těchto služeb a výrazné snížení byrokratické a časové zátěže.

Celý projekt je velmi ambiciózní, ale je si vědom své problematičnosti při implementaci do reálného provozu. Má proto od začátku identifikované své základní problémy, a to:

- prodlevu při tvorbě a schvalování legislativního rámce,
- neochotu jednotlivých původců dat řídit se nově schváleným rámcem a implementovat potřebné mechanismy v plné šíři,

- omezené schopnosti a možnosti práce s daty a jejich vzájemného propojování v rámci jednoho resortu,
- veřejné zakázky (prodlevy v realizaci VZ, nekvalitní zakázková dokumentace generující dotazy uchazečů, odvolání uchazečů proti rozhodnutí o výběru, výběr nekvalitního dodavatele, nutnost změny dodavatele v průběhu realizace projektu, ...),
- organizační (problematické ustanovení rozhodovacích struktur, odliv kvalifikovaného personálu do komerčního sektoru, ...).

V současnosti plně funguje pouze Portál občana, který má v sobě zahrnuty i některé služby, které by v budoucnu měli dostat svůj vlastní portál. Momentálně se lze pomocí tohoto systému dostat na:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí – Úřad práce (MPSV/ÚP),
- Českou správu sociálního zabezpečení (ČSSZ, Důchodová kalkulačka ČSSZ),
- finanční správu – Moje daně, Elektronické podání (EPO),
- registr živnostenského podnikání – Jednotný registrační formulář (RŽP/JRF),
- celní správu (cPortál),
- Státní ústav pro kontrolu léčiv (eRecept),
- Úřad zdravotnických informací a statistiky (Očkovací Portál),
- Úřad pro civilní letectví (Registrace bezpilotních systémů),
- Ministerstvo dopravy (Kontrola tachometru vozidla),
- Ministerstvo financí (Dluhopis Republiky),
- Úřad průmyslového vlastnictví.

Ačkoliv je nabídka v Portálu občana obsáhlá, zatím se celý projekt ani nepřibližuje původní premise poskytovat komplexní veřejné služby digitální formou (mvcr.cz, 2022).

Dle informací JHK se s žádným novým systémem kromě Portálu občana na uživatelské úrovni nepracuje a momentálně se s ničím podobným nepočítá ani do budoucna. Nicméně obdobnou službu, kterou by časem mohl poskytovat „Portál podnikatele“, v současnosti z vlastní iniciativy nabízí projekt Hospodářské komory známý pod zkratkou PES.

6.2.3 Právní elektronický systém (PES)

Část strukturovaného rozhovoru s JHK:

Tazatel: *A jaké doporučení byste pro něho měli ohledně postupu v soukromoprávních záležitostech týkajících se jeho podnikání?*

Ing. Feferlová (JHK): *V této souvislosti můžeme doporučit například využití nástroje HK ČR vyvinutého právě pro potřeby firem. Jedná se o Právní elektronický systém, který na základě zadaného IČ zpřístupní všechny povinnosti podnikatele, a to přehledně v rámci tohoto systému. Díky IČ je zaměřen na konkrétní obor podnikání.*

Další možností je sledovat veškeré zákonné povinnosti, což je zvláště pro drobné podnikatele velice náročné. Alternativou je spolupráce s právní kanceláří, daňovým poradcem, účetním a dalšími odborníky. I zde je však nutné, aby se podnikatel všeobecně orientoval a samozřejmě tyto služby jsou pro něj finanční zátěží.

PES je projekt vytvořený a spravovaný Hospodářskou komorou České republiky. Jeho podstatou je monitorovat a upozorňovat na legislativní změny, které se týkají podnikatelů. Systém funguje na základě vyplnění IČO. Podle tohoto čísla se podnikateli vygeneruje přístup a je zařazen do příslušného oboru podnikání. Formou notifikací je podnikatel následně pravidelně upozorňován na povinnosti, které musí v daném období splnit – v systému si může odškrtnout, že danou povinnost již splnil. Přehledně pak vidí, co ještě za povinnosti mu zbývá. Systém pracuje i s novelizacemi, tzn. zohledňuje aktuální platnost zákonů, norem a zařízení. Současně se podnikatel může podívat do systému, kde jsou k dispozici i následující informace:

- zákony,
- povinnosti, které se vztahují k jeho podnikání,
- životní situace.

Členství v tomto systému je placené a funguje na bázi ročního předplatného. V nabídce jsou dva druhy balíčků:

- **PES Základ** nabízí celkem 1719 povinností, na které může podnikatele upozornit. Také je zde přehled 21 zákonů. A to živnostenský zákon, zákon o daních z příjmů, o dani silniční, o dani z přidané hodnoty, daňový řád, o pojistném na sociální zabezpečení, o veřejném zdravotním pojištění, o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, o evidenci tržeb, o státní statistické službě, o prodejní době, o nemocenském pojištění, rejstříkový zákon, zákoník práce, o zaměstnanosti, o inspekci práce, o zpracování osobních údajů, o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

o požární ochraně, o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, obecné nařízení o ochraně osobních údajů.

Dále tento balíček nabízí svým odběratelům:

- seznam povinností,
- aktualizace dle novelizací,
- filtr povinností,
- kalendář povinností
- delegace povinností,
- životní situace.

Za odběr informací z této nabídky podnikatel zaplatí 1 600 Kč bez DPH. Může také využít týdenní zkušební verze, která stojí 100 Kč bez DPH.

- **PES Plus** je rozšířenou verzí výše zmiňovaného systému. Obsahuje tedy vše, co základní balíček, a rozšiřuje ho o všechny doposud vydané zákony. K původním přehledům se tedy přidává přehled o ochraně hospodářské soutěže, o ochraně spotřebitele, o omezení plateb v hotovosti, o významné tržní síle, o státní sociální podpoře, o české obchodní inspekci, o některých službách informační společnosti, o obcích, o některých přestupcích, o obecné bezpečnosti výrobků, o podpoře sportu, o rozhlasových a televizních poplatcích, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Balíček také obsahuje:

- seznam povinností,
- aktualizace dle novelizace,
- filtr povinností,
- kalendář povinností,
- delegace povinností,
- životní situace,
- možnost přikoupit vybrané odborové nastavení (pouze v roční variantě).

Oborové nastavení obsahuje přednastavený účet v PES a dále přehledné rady, tipy a právní analýzy k jednotlivým činnostem.

Za odběr informací z této nabídky podnikatel zaplatí 4 200 Kč bez DPH. Může také využít týdenní zkušební verze, která stojí 300 Kč bez DPH (pespropodnikatele.cz, 2022).

Dle informací JHK je systém PES prověřen praxí a má kladnou odezvu ze strany podnikatelů. Zároveň je tento systém doporučován všem, kteří se rozhodnou poradenské služby JHK využít. Na příkladu tohoto systému lze ukázat potenciál podobných projektů. V posledních letech, kdy celý svět sužuje pandemie Covidu-19, je pro podnikatele existenciálně důležité sledovat současná nařízení vlády, která v zájmu veřejného zdraví nějakým způsobem ovlivňovala fungování mnoha oborů (především v oblasti služeb). Tyto bezprecedentní změny tak způsobovaly chaos a často docházelo ke sporům v jejich výkladu. Proto v systému PES pravidelně vycházel a byl aktualizován přehled současně platných opatření, o které se mohli jeho uživatelé opírat a nemuseli složitě dohledávat či spekulovat, zda a jakým způsobem se současná situace dotýká právě jejich oboru podnikání.

6.2.4 Výhled na budoucí projekty

Část strukturovaného rozhovoru s JHK:

Tazatel: *Pokud jsou v provozu některé jiné systémy, které by zjednodušovaly procesy spojené s podnikáním podobně jako dva výše zmíněné (tj. Portál podnikatele, PES), poprosil bych informace strukturované ve třech výše zmíněných oblastech*

Ing. Feferlová (JHK): *Bohužel o žádných obdobných nevíme.*

Tazatel: *Připravují se nějaké programy / projekty v rámci digitalizace podnikání, popř. jaké?*

Ing. Feferlová (JHK): *Ani zde neregistrujeme nové programy.*

Dle zjištěných informací se tak bohužel v současnosti nepracuje na žádných podobných programech, které by obdobným způsobem řešily převedení veřejných služeb do digitální podoby, tak jak bylo dříve zmíněno v práci.

6.3 Mezinárodní srovnání

6.3.1 Porovnání podnikatelské prostředí v Evropě

V této části vycházím z výzkumu Doing Business v Evropské unii 2018 (Doing Business in the European Union 2018), který porovnává regulace domácích firem v 25 městech v Chorvatsku, České republice, Portugalsku a na Slovensku s dalšími 186 ekonomikami.

Země a jejich hlavní a vybraná okresní města jsou mezi sebou porovnávána v následujících kategoriích:

- zahájení podnikání,
- vyřizování stavebního povolení,
- dodávky elektrické energie,
- převod vlastnictví nemovitých věcí,
- vymáhání smluvních závazků.

V těchto kategoriích ze čtyř porovnávaných zemí exceluje nad všemi ostatními hlavními městy Praha. Pokud bychom se však podívali na Českou republiku jako celek, nejsou již výsledky tak příznivé. Abychom průzkumu lépe porozuměli, v následující části bude rozebrána kritika, která je České republice v jednotlivých kritériích vytýkána. Následně budou uvedena doporučení, která by mohla tyto problémy řešit.

Zahájení podnikání

Zde se za největší problém považuje čekací doba při registraci k DPH. K roku 2018 tato doba představovala 10-18 pracovních dní. Na Slovensku se tato doba pohybovala okolo 8 dní, v Chorvatsku a Portugalsku je registrace téměř okamžitá, jelikož se jedná pouze o oznamovací povinnost.

Vyřizování stavebního povolení

Tato problematika je v českém prostředí problémem již známým a bohužel dlouhodobým. Pro získání stavebního povolení je nutné se podrobit až 21 procedurám s tímto procesem spojeným. Dochází zde také k neformálním schůzkám investorů s odbory životního prostředí městských úřadů, kde se diskutují dopady stavby. Za největší důvod celého procesu je uváděna potřeba získání v průměru 13 různých povolení potřebných před začátkem stavby (což je nejvíce ze všech členských států EU). To vše způsobuje vysokou časovou náročnost, která může dosahovat až 9 měsíců.

Dodávky elektrické energie

V tomto kritériu můžeme vidět obrovský rozdíl mezi Prahou a ostatními českými městy. Zatímco v hlavním městě s kvalitně vybudovanou infrastrukturou představuje připojení nové stavby k elektrické síti poměrově nízké náklady (25,9 % průměrného příjmu obyvatele) s časovou náročností pohybující se okolo dvou měsíců. Pro ostatní města je finanční

náročnost téměř desetinásobná (283,2 % průměrného příjmu obyvatele) a časová náročnost pohybující se okolo osmi měsíců. Tento fakt je přisuzován zmiňované infrastruktuře. V Praze existuje vysoká pravděpodobnost, že nová stavba bude připojena na již existující síť nízkého napětí. V ostatních městech musí podnikatel často zaplatit náklady spojené s instalací trafostanice pro odběr ze sítě vysokého napětí. V této oblasti tak Česká republika silně zaostává za průměrem EU.

Převod vlastnictví nemovité věci

Jediná oblast, kde průměr za Českou republiku překonává průměr EU. Všechna zkoumaná města v České republice vykazují velmi podobné výsledky. Převod dle dat Doing Business trvá v průměru 25,5 dne.

Vymáhání smluvních závazků

Nejhorších výsledků Česká republika dosahuje v oblasti vymáhání závazků. Celý proces dosahuje délky až 27 měsíců a vykazuje obrovské náklady. Z členských států EU má vyšší náklady už jen Spojené království.

6.3.2 Doporučené oblasti reforem

Dle výše zmiňovaných kritérií (Doing Business in the European Union 2018):

- **Zahájení podnikání**
 - zjednodušit registraci na plátce DPH (ve smyslu administrativního schválení),
 - zvážit, zda je možné některé právní požadavky zrušit pro malé a střední společnosti,
 - zahrnout postupy následující po registraci společnosti u rejstříkového soudu do procesu registrace,
- **Vyřizování stavebního povolení**
 - zavést nebo zlepšit elektronický systém vydávání povolení,
 - vyjasnit a lépe komunikovat směrnice a požadavky spojené s vyřizováním stavebního povolení,
 - zavést povinné pojištění, které pokryje odpovědnost za skryté vady,
 - zjednodušit postupy týkající se registrace budov zlepšením komunikačních kanálů mezi veřejnými institucemi,
 - konsolidovat před-stavební povolení,
 - zlepšit odbornou kvalitu regulací v součinnosti se soukromým sektorem,

- zjednodušit proces získávání povolení k užívání,
- **Dodávky elektrické energie**
 - zjednodušit získávání městských povolení,
 - zjednodušit proces získávání povolení pro výkopové práce,
 - snížit počáteční náklady spojené se získáním přípojky (rozvojem infrastruktury),
- **Převod vlastnictví nemovité věci**
 - zavést možnost zrychleného konání na katastrálním úřadě,
 - zavést standardizované, vzorové smlouvy o převodu nemovité věci a zvážit možnost, aby využití právníků a notářů bylo volitelné,
 - vytvořit nebo zlepšit elektronickou platformu na převod nemovitých věcí,
- **Vymáhání smluvních závazků**
 - pokračovat v hodnocení interních soudních postupů s ohledem na zkrácení časových lhůt a snížení počtu nevyřízených případů,
 - podporovat alternativní způsoby řešení sporů,
 - stanovit zákonný limit pro udělování odložení,
 - zlepšit nebo zavést zrychlené postupy pro vymáhání malých nároků.

6.3.3 Index byrokracie

Část strukturovaného rozhovoru s JHK:

Tazatel: *Máte z Vašich zkušeností zpětnou vazbu, jak jsou jednotlivé kroky, které jste výše zmínili, pro (budoucí) podnikatele časově a finančně náročné?*

Ing. Feferlová (JHK): *Samotná registrace není nijak složitá ani finančně náročná. Nicméně o dalších povinnostech podnikatele se toto již říci nedá. Nelze ani odhadnout časovou a finanční náročnost, je to velmi individuální – jak z hlediska oboru, velikosti firmy a dalších parametrů*

Za tímto účelem jsem se rozhodl poukázat na Bureaucracy Index. Jedná se o ukazatel, který byl vytvořen Institutem Institute of Economic and Social Studies (INESS). Ten provádí nezávislou každoroční analýzu administrativní zátěže, která je kladena na podnikatele ze strany státu.

Výzkum byl proveden v šesti zemích Evropy. Pro Českou republiku konstatuje, že všechny povinnosti, které podnikateli udává zákon, dle tohoto indexu v roce 2020 v České republice vyžadovali časovou náročnost ve výši 223 hodin, což je o čtyři hodiny

lepší výsledek než v roce předchozím. Důležité je vytknout fakt, že se jedná pouze o povinnosti skutečně stanovené zákonem. Soukromoprávní povinnosti nejsou do indexu zahrnuty z důvodu volnosti postupů při jejich vykonávání. Mohlo by tak dojít k silnému zkreslení vypovídací hodnoty indexu.

Pro srovnání, nejhorší výsledek z šesti zkoumaných zemí si odneslo Španělsko s časovou náročností 369 hodin, naopak nejlepší výsledek najdeme v Severní Makedonii, kde se náročnost pohybuje okolo 154 hodin. Sousední Slovensko má časovou náročnost 217 hodin (bureaucracyindex.org, 2022).

7 Závěr

Práce shrnuje povinnosti, kterým se nevyhne žádná osoba, která by měla zájem podnikat v České republice. V kapitolách jsou rozebrány nejzákladnější a v praxi nejběžnější povinnosti k jednotlivým vybraným orgánům veřejné moci (finanční správa, úřad práce, správa sociálního zabezpečení, živnostenský úřad a povinnosti v oblasti ochrany osobních údajů). Každá taková činnost je rozebrána z pohledu podnikatele a jeho postupu tak, aby došlo k řádnému splnění (s ohledem na registraci, výpočet či splatné lhůty k jednotlivým povinnostem). Obdobným způsobem jsou rozebrány vybrané soukromoprávní aspekty, které jsou pro bezproblémový chod podnikání nezbytné.

Praktická část je rozdělena do tří částí. První část se zaměřuje na shrnutí povinností zkoumaných v teoretické části a udává způsob jejich plnění. Z této části vychází, že pro běžného podnikatele je nejrozzumnější a nejpřívětivější formou vyplnit JRF.

Druhá část řeší současný stav digitalizace podnikatelského prostředí s ohledem na veřejnoprávní aspekty. Tato kapitola zprvu rozebírá Národní plán obnovy zveřejněný Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky, ve kterém lze najít specifické postupy v této problematice. Následně byla oslovena JHK pro zjištění skutečného stavu v podnikatelském prostředí. Ze strukturovaného rozhovoru vyplývá, že v současné době již fungují, některé projekty (Portál občana, Elektronické rejstříky apod.), avšak většina dalších takových systémů stále čeká na svoji realizaci. S podobnou premisou moderního podnikání funguje i systém Hospodářské komory jménem PES. Ten funguje jako přehledný sumář povinností i zákonů, které si může registrovaný podnikatel prohlížet. Zároveň mu formou upozornění chodí legislativní změny týkající se jeho oboru podnikání.

Třetí část se zaměřuje na rozbor výzkumu Doing Business in the European Union 2018, který porovnává regulace domácích firem v 25 městech v Chorvatsku, České republice, Portugalsku a na Slovensku s dalšími 186 ekonomikami. Zkoumané oblasti jsou: zahájení podnikání, vyřizování stavebního povolení, dodávky elektrické energie, převod vlastnictví nemovitých věcí, vymáhání smluvních závazků. Z průzkumu vyplývá, že Česká republika má v jednotlivých oblastech největší problémy v době schvalování administrativních požadavků úřady, přílišné množství potřebných stavebních povolení a vysoké vstupní náklady na elektrickou energii (mimo Prahu). Na základě těchto zjištění jsou pro jednotlivé části navrženy oblasti legislativních úprav. Součástí této kapitoly je také poukázání na byrokratický index. Ten každoročně sestavuje The Institute of Economic and

Social Studies (INESS) a pro rok 2020 stanovil časovou náročnost veřejnoprávních povinností v České republice na 223 hodin.

Pro shrnutí práce lze říci, že Česká republika se v posledních letech vydala správnou cestou modernizace veřejné správy v oblasti podnikání. Ačkoliv současný stav tohoto procesu není ideální, Národní plán obnovy prezentuje zajímavou a perspektivní myšlenku s komplexním rozbohem jednotlivých kroků k jeho realizaci. Jako pozitivní posun a současný trend v nadšení do modernizace můžeme také vnímat rozšíření resortu Ministerstva pro místní rozvoj o agendu digitalizace.

Osobně si myslím, že přesun k digitálním službám je nevyhnutelný a nemá smysl ho jakkoliv oddalovat. Jako pozitiva vnímám fungování současných systémů, které využívám (portál Moje daně, Tečka, Identita občana) a dokonce je zvažuji rozšířit o Datovou schránku (na základě pozitivní odezvy z blízkého okolí). Věřím, že tyto služby mají budoucnost a dokáží podpořit vnímání státu širokou veřejností. Zapracovat by se dle mého názoru mělo dvou věcech. První z nich je lepší rozřazení jednotlivých služeb do samostatných portálů, tak jak o nich mluví Národní plán obnovy (Portál veřejné správy, Portál občana, Portál podnikatele, Portál justice, Portál zdravotnictví, apod.). V současnosti totiž funguje pouze portál občana, který představuje vstupní bod pro širokou škálu služeb. Osobně bych si představoval, že by systém fungoval z jednoho základního webu (případně aplikace), kde by si uživatel vybral, který ze zmiňovaných portálů by chtěl využít. Následně by byl přesměrován k příslušné kontrole totožnosti a po ověření by mu byly zpřístupněny potřebné služby. Druhým bodem mé kritiky je komunikace těchto technologií. Ačkoli se v digitálním světě pohybují na denní bázi, o těchto službách jsem neslyšel až do té doby, než jsem si sám začal zjišťovat, zda vůbec existují. Tudíž bych navrhoval nějakou formu kampaně na rozšíření povědomí. Proces digitalizace má velký potenciál, ale bez přijetí do běžného života širokou veřejností k žádnému posunu dojít nemůže.

Úspory si představuji především v byrokratické zátěži. Pokud se podíváme více do budoucnosti, umím si například představit centrální daňový systém, které bude komunikovat s podnikateli pomocí webu, datové schránky nebo aplikace a kompletně zruší povinnost podávat přiznání k těm daním, ke kterým v průběhu roku stát data průběžně může sbírat (Daň z příjmů, DPH, apod.). Podnikateli by tak po zdaňovacím období přišlo pouze upozornění typu „Vypočítali jsme Vám takovéto daně, prosím uhradte je na účet ..., pokud byste měli námitky, ozvěte se na ...). Takovým způsobem by mohla být přetvořena většina veřejných služeb.

Zároveň tato práce vybízí k přezkoumání celého tématu v několika dalších letech, k zmapování vývoji procesu digitalizace ve veřejné sféře se zaměřením na podnikání.

8 Summary and keywords

This bachelor thesis addresses selected public and private aspects of business as a person who does business has to deal with them in everyday life. The individual actions are arranged as they would follow each other in a real situation, from the establishment to termination of business. Liabilities to state institutions can be identified as public law aspects. These are, for example, obligations towards the tax office, the labour office and the social security office. Private law aspects include the choice of form of business and the creation of internal company directives. The thesis is based on an analytical examination of the legal framework of the Czech Republic enabling business activities.

The practical part contains summary of activities discussed in in previous chapters. Further points out the current state of modernization of the business environment and describes the functioning of the PES system. In the last part analyses studies Doing Business in the European Union 2018 which examines regulation of domestic companies in 25 cities in Croatia, the Czech Republic, Portugal and Slovakia with another 186 economies and also Bureaucracy index research made in 2020.

Key words: Business, public aspects, private aspects, law, legal framework, digitization, bureaucracy

9 Seznam použité literatury

9.1 Odborná literatura

1. Bezouška, P., & Piechowiczová, L. (2013). *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG.
2. Hendrych, D. (2014). *Správní věda: teorie veřejné správy* (4., aktualiz. Vyd.). Praha: Wolters Kluwer.
3. Janků, M. (2013). *Základy práva pro posluchače právnických fakult* (5., přeprac. a dopl. vyd). Praha: C.H. Beck.
4. Krninská, R. (2002). *Vztahy podnikatelské sféry k státu*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.
5. Rozehnal, A. & kolektiv (2014). *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk.
6. Štenglová, I., Dědič, J., & Tomsa, M. (2019). *Základy obchodního práva: vysoká školská učebnice* (2. aktualizované a rozšířené vydání). Praha: Leges.
7. Uhlířová, M. (2015). *Základy práva*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta.

9.2 Elektronické zdroje

1. Bureaucracy Index. Retrieved March 29, 2022, from <https://bureaucracyindex.org/results-2020/>
2. Datové schránky. Retrieved March 16, 2022, from <https://www.mojedatovaschranka.cz/as/login?uri=https%3a%2f%2fwww.mojedatovaschranka.cz%2fportal%2fISDS%2f&status=NCOO>
3. Doing Business in the European Union 2018. Retrieved April 4, 2022, from <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Special-Reports/DB18-EU2-Report-ENG.pdf>
4. Ministerstvo financí České republiky. Retrieved February 25, 2022, from <https://www.mfcr.cz/>
5. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Retrieved February 26, 2022, from <https://www.mpsv.cz/>
6. Ministerstvo vnitra České republiky. Retrieved March 21, 2022, from <https://www.mvcr.cz/npo/clanek/1-1-digitalni-sluzby-obcanum-a-firmam.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
7. Právní elektronický systém. Retrieved March 16, 2022, from <https://pespropodnikatele.cz/>

8. VZP ČR. Retrieved February 26, 2022, from <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc>

9.3 Právní předpisy

1. Zákon 227/1859 ř. z., císařský patent, jímž se vydává a od 1. května 1860 počínaje v působnost uvádí řád živnostenský (1859)
2. Zákon 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů (1990)
3. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání
4. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
5. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
6. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
7. Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční
8. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
9. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
10. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
11. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

10 Přílohy

Strukturovaný rozhovor provedený s Ing. Danou Feferlovou, zástupkyní ředitele JHK. Dotazování proběhlo korespondenční formou.

Otázky k začátkům podnikání

Tazatel: Kolik lidí se na vás měsíčně obrací s dotazy ohledně založení podnikání?

Ing. Feferlová (JHK): 2 začínající podnikatelé měsíčně. Počet opravdu není za Jihočeskou hospodářskou komoru velký. Důvodem může být i to, že vzdělávací programy pro začínající podnikatele nabízí Úřad práce přes jiné organizace, u kterých má vysoutěženou zakázku na rekvalifikační kurz Základy podnikání či jiné poradenské služby.

Tazatel: S čím mají nejčastější problémy?

Ing. Feferlová (JHK): Je to velmi různorodé. Někdo řeší základní otázky spojené s legislativou (například jaké živnostenské oprávnění, kde jej vyřídí, co vše dalšího za povinnosti musí splnit – například daňový paušál, účetnictví apod.). Dále jsou to otázky směřované na podporu podnikání – dotace či zvýhodněné úvěry. V menší míře (bohužel ne méně důležitý) je podnikatelský plán, ať pro zajištění úvěru, tak pro samotného podnikatele, kde si například stanovuje cenu, vstup na trh a další důležité věci pro rozjezd podnikání.

Tazatel: Setkáváte se s případy, kdy lidé podnikání ukončí z důvodu jeho administrativní složitosti z hlediska povinností směrem ke státu?

Ing. Feferlová (JHK): Ne s tímto jsme se dosud nesetkali, zřejmě ani v jednom případě (jedná se o individuální zkušenost – ne tvrzení za celou Jihočeskou hospodářskou komoru).

Tazatel: Máte ze svého pohledu pocit, že se legislativa v posledních letech vyvíjí ve prospěch zjednodušení styku mezi podnikateli a státem, nebo to vnímáte naopak?

Ing. Feferlová (JHK): Zcela určitě se zjednodušil počáteční administrativní proces samotného založení podniku, kdy k tomu, aby podnik, ať již jako OSVČ či právnická osoba (s.r.o. či další právní formy), vznikl, stačí vyřízení několika formalit. Nicméně administrativní zátěž celého podnikání včetně začínajících podnikatelů se bohužel stále nezjednodušuje. Například zkušenosti z jiných zemí (možno uvést Anglie) je v podpoře a asistenci začínajícím podnikatelům – získají hned na úřadě checklist, s tím, co musí splnit do začátku podnikání. Jiná zkušenost například z Německa, kdy podpora je i ve formě

pomalého startu za finanční jistoty od pracovního úřadu (jedná se myslím o neplacení pojištění apod. v prvních měsících podnikání). Bohužel i samotné podnikání je pro firmy náročné – například řada povinností, které si musí firma zjistit sama apod.

Otázky k praxi a časové náročnosti podnikání

Tazatel: Když k vám přijde člověk s tím, že chce začít podnikat, ale neví, jak postupovat ve vztahu k povinnostem spojeným se státem, jaký postup byste mu poradili krok po kroku?

Ing. Feferlová (JHK): V první řadě je nutná registrace:

- Jednotný registrační formulář,
- dále pak Registrace ke zdravotnímu a sociálnímu pojištění,
- registrace na plátce DPH v případě, že se rozhodne podnikatel stát plátcem DPH,
- registrace k silniční dani,
- elektronická evidence tržeb, v případě že nebude zrušena,
- následně se musí podnikatel rozhodnout, zda povede daňovou evidenci či účetnictví.

Postup registrace začínajícího podnikatele najdete:

- Viz příručka Jak začít podnikat Jihočeské hospodářské komory na str. 16 - <https://www.jhk.cz/potrebuji-poradit>
- K doplnění připojuji přílohou také příručku HK ČR – Příručka pro podnikání 2021 - <https://komora.cz/prirucka-podnikani-2019/>

Tazatel: A jaké doporučení byste pro něho měli ohledně postupu v soukromoprávních záležitostech týkajících se jeho podnikání?

Ing. Feferlová (JHK): V této souvislosti můžeme doporučit například využití nástroje HK ČR vyvinutého právě pro potřeby firem. Jedná se o Právní elektronický systém, který na základě zadaného IČ zpřístupní všechny povinnosti podnikatele, a to přehledně v rámci tohoto systému. Díky IČ je zaměřen na konkrétní obor podnikání.

Další možností je sledovat veškeré zákonné povinnosti, což je zvláště pro drobné podnikatele velice náročné. Alternativou je spolupráce s právní kanceláří, daňovým poradcem, účetním a dalšími odborníky. I zde je však nutné, aby se podnikatel všeobecně orientoval a samozřejmě tyto služby jsou pro něj finanční zátěží.

Tazatel: Máte z Vašich zkušeností zpětnou vazbu, jak jsou jednotlivé kroky, které jste výše zmínili, pro (budoucí) podnikatele časově a finančně náročné?

Ing. Feferlová (JHK): Samotná registrace není nijak složitá ani finančně náročná.

Nicméně o dalších povinnostech podnikatele se toto již říci nedá. Nelze ani odhadnout časovou a finanční náročnost, je to velmi individuální – jak z hlediska oboru, velikosti firmy a dalších parametrů.

Tazatel: V soukromém sektoru existují i společnosti, které se specializují právě na pomoc při zakládání podnikání. Z osobní zkušenosti vím, že operují převážně v rovině soukromoprávních věcí, jako je sestavení podnikatelského plánu, sestavení strategie vedení organizace, vytváření vnitřních směrnic, apod. Máte nějaké poznatky, zda se pro takové služby (budoucí) podnikatelé obvykle rozhodují, či zda vše řeší spíše vlastními silami?

Ing. Feferlová (JHK): Setkáváme se pravděpodobně právě s těmi podnikateli, kteří se rozhodnou jít vlastní cestou a vše si zařizují. Velmi zřídka se tito podnikatelé zmíní o obdobné pomoci a že zvažují jejich využití – zpětnou vazbu a jejich zkušenosti však nemáme.

Tazatel: Máte informace, kolik si přibližně takové společnosti za své služby účtují?

Ing. Feferlová (JHK): Ne

Otázky k modernizaci

Tazatel: Máte aktuální informace, které by mohly přiblížit fungování projektu Portálu podnikatele?

Ing. Feferlová (JHK): Nemáme

Tazatel: Již nějakou dobu funguje poradenský systém PES (Právní elektronický systém). Zajímalo by mě, jak systém funguje?

Ing. Feferlová (JHK): Systém funguje na základě vyplnění IČ. Na základě něj se osobě vygeneruje přístup. Formou notifikací je podnikatel pravidelně upozorňován na povinnosti, které musí v daném období splnit – v systému si může odškrtnout, že danou povin-

nost již splnil. Přehledně pak vidí, co ještě za povinnosti zbývá. Systém pracuje samozřejmě i s novelizacemi, tzn. zohledňuje aktuální platnost zákonů, norem a zařízení. Současně se může podívat do systému, kde jsou k dispozici i následující informace:

- jednotlivé zákony
- povinnosti, které se vztahují k jeho podnikání
- životní situace
- apod.

Tazatel: Je přístup k jeho užívání nějakým způsobem podmíněný či placený?

Ing. Feferlová (JHK): Ano, jedná se o zpoplatněnou službu. Bohužel nebyla zjištěna podpora ze strany státu.

Ceník je k dispozici zde: <https://pespropodnikatele.cz/>

Tazatel: Jaká je zpětná odezva k tomuto systému?

Ing. Feferlová (JHK): Z vlastních zkušeností víme, že se jedná o funkční systém, nicméně vzhledem k tomu, že jej spravuje HK ČR, nevíme, zda si firmy prodlužují licence ani to kolik firem systém využívá.

Tazatel: Pokud jsou v provozu některé jiné systémy, které by zjednodušovaly procesy spojené s podnikáním podobně jako dva výše zmíněné (tj. Portál podnikatele, PES), poprosil bych informace strukturované ve třech výše zmíněných oblastech (a až c).

Ing. Feferlová (JHK): Bohužel o žádných obdobných nevíme.

Tazatel: Přípravují se nějaké programy / projekty v rámci digitalizace podnikání, popř. jaké?

Ing. Feferlová (JHK): Ani zde neregistrujeme nové programy.

Tazatel: Jak si vede česká republika v byrokracii spojené s podnikáním v mezinárodním srovnáním?

Ing. Feferlová (JHK): Zde asi pomohou statistiky. Příliš toto nesledujeme – spíše namátkou z tisku. Zkuste možná jít po zdrojích, kdo se tímto zabývá. Jako tip posílám link na článek <https://www.businessinfo.cz/clanky/index-byrokracie-2020-v-cesku-stravi-prumerna-mala-firma-papirovanim-223-hodin-rocne/>.